

Dnesek

ROČNÍK II.

V PRAZE 28. SRPNA 1947

CENA Kčs 3.50

Běda, uhlí!

BOHUMIL BÍLEK

Třetí dějství pozemkové reformy

DREV

Školská reforma

JAROSLAV P. BLAŽEK

Banderovci

HYNEK OŠTRÝ

Argumenty okolo majora Šoffra

JIŘÍ NEHNĚVA, JSA

Návrh

VLASTIMIL KLÍMA

Světově — Improvisace a organizace — Svazu české mládeže pole neorané — Potrestaná snaha o nápravu — Jak je to s banderovci? — Hrozba jako argument — Ministry na příděl! — Propaganda, která zabíjí — Pan Smith přichází — Průmyslová koncentrace

DESERTY
ČOKOLÁDA
BONBONY

Raka
VYNIKAJÍCÍ JAKOSTI

K DESÁTÉMU VÝROČÍ SMRTI
PRESIDENTA OSVOBODITELE
přichystali jsme nové vydání jedné z nej-
krásnějších a nejslavnějších knih:
K. Č.

Hovory s T. G. Masarykem

Nové vydání vychází opět v krásné grafické úpravě prof. Franě. Muziky a je vytištěno na dobrém papíře s šestnácti hlubotiskovými přílohami. 362 stran. Cena brož. 100 Kčs, v celoplátěné vazbě 142 Kčs.

U KNIHKUPCŮ

FR. BOROVIČ

OBSAH DNEŠKA Č. 20-21: CATO: Evropská jednota a my. — Dr. JAROSLAV DRÁBEK: Ještě propaganda, která zabíjí. — MICHAL MAREŠ: Co se děje ve Zlíně? — VÁCLAV TIETZ: Evropské vyznání. — ADAM HRABĚ: Dnešní emigrace. — FRANTIŠEK RÁDL: Stíny americké finanční pomoci. — JAKUB DESENSKÝ: Co se zbývajícími Němci. — Dr. ROSTISLAV KOCOUREK: Jedno údobí sudetských Němců. — Školská reforma. — Revoluce pátého stavu. — Poznámky k diskusi o zemědělství. — Výchova rozhodne. — Optimista obhlédá středoškolskou duši. — Byrokracie. — Otevřený dopis a odpověď. — Poznámky. — Dopisy. — Listárna redakce.

VDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TR. 9

Telefon číslo 390-51 až 54. — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—, jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohlédací pošt. úřad Praha 25. — Odpovědný zástupce listu redaktor Ed. Valenta. — Tiskárna Melantrich, Praha II, Václavské nám. 36.

Dnešek

řídí Ferd. Peroutka

Běda, uhlí!

V boji o lepší budoucnost se objevil nový příznak: hrozba uhelné krise. Je to možné? Kdykoliv republika uzavře hospodářskou smlouvu s některým státem, který hospodaří podle plánu, opakuje oficiální propaganda vždy znovu a znovu totéž tvrzení: zajišťujeme si stálost zahraničního obchodu, ježto se zvýšil podíl výměny zboží se státy, které mají plánované hospodářství. Hle, zkušenost z domova: i plánovanému hospodářství může hrozit krise.

Věřím, že hospodařit podle plánu je lepší než hospodařit bez plánu. Věřím, že je třeba zvětšovat náš zahraniční obchod s našimi politickými spojenci. Nevěřím, že to samo o sobě již stačí k zajištění naší hospodářské budoucnosti.

Dostatek surovin, dostatek trhů — a stoupající výkonnost doma, toho všeho je nám třeba. S největší starostí prohlížíme statistiky výkonnosti našich uhelných dolů. Inž. Rada, generální ředitel Čs. dolů, poslal v druhé polovině července ministru Laušmanovi pamětní spis, v němž praví: »Vyrobíme kamenného uhlí o 15 procent méně, než předpisuje dvouletý plán, hnědého pak o 20 procent méně. Potíže spočívají v nedostatku pracovních sil.«

Útěk inženýrů

Byl jsem na Mostecku. Studoval Ostravsko. Mluvil s inženýry a horníky, brigádníky a řediteli dolů, s úředníky ministerstva průmyslu, statistiky, odboráři, národohospodáři. Přečtl jsem stohy statistik, výkazů, zpráv. Závěr: Pan generální ředitel nemá pravdu. Potíže nespočívají jen v nedostatku pracovníků. Příčinou druhou, snad hlavní, je vedení Čs. dolů.

O důlních věcech rozhodují nejlepší odborníci — a někteří jiní. (Dokonce i ve státní výzkumné radě, skupině hornictví, předsedá dr. Václav Vlk, advokát). O věcech mzdových se rozhoduje věcně — i politicky. Vcelku lze pozorovat zajímavý jev: útěk inženýrů z přímého styku s horníky. Ministerstvo průmyslu zjistilo, že v kancelářích je několik desítek inženýrů, kteří by měli být na dolech. Někteří pisaříčkují, jiní dělají poskoky vysokým pánům, zas jiní dostávají plat z národních podniků za to, že konají různé práce pro komunistickou stranu. Když ministerstvo průmyslu oznámilo, že chce věc s generálním ředitelem dolů projednat, pan generální ředitel neodpověděl. Zdá se, že v tomto státě není moci, která by ho k odpovědi přinutila.

Nejde o inženýry, kteří konají na různých ředitelstvích nezbytné práce kontrolní, plánovací, organizační. Jde o inženýry, jejichž práci by stejně dobře zastal inženýr komerční, právník anebo písařka s dvouletou obchodní školou. Velké celky vyžadují velkých štábů. Štáby nynější organizace Čs. dolů nejsou úměrné potřebě. V ústředním ředitelství sedí snad 200 lidí. Další jsou v ředitelstvích podnikových, v ředitelstvích provozních, ve vrcholných inspektorátech, v inspektorátech. Nejvíce inženýrů potřebují závody. Podle sdělení inž. Buba, prvního náměstka a centrálního ředitele Severočeských hnědo-uhelných dolů, bylo před válkou na Mostecku 280 horních inženýrů; dnes jich je 84. V četných dolech jsou na místech závodních inženýrů průmyslováci, ač báňský zákon předepisuje inženýry. Předseda průmyslového výboru sněmovny, posl. inž. Janáček, oznámil v těchto dnech: »V ostravském revíru na př. bylo před válkou z 252 celých 159 inženýrů na jamách. Dnes ze 200 jich tam je jen 79, ostatní písaři v kanceláři. Tam sedělo v roce 1937 celkem 2698 úředníků, dnes jich je tam »pouze« 4185...«

A předseda průmyslového výboru sněmovny se táže: »Kdo může za to, že důlní inženýři sedí v kancelářích, místo aby pracovali na dolech, kam patří?«

Horník — hrdina

»V literatuře, ve filmech a na divadle je líčena hornická práce jako povolání vrcholně nebezpečné... ale s nebezpečím v dolech je to úplně jiné, než nám povídají knihy a filmy. Úrazy nejsou časté... Statistika nám také říká, že se stane mnohem více úrazů na ulici než v dolech. (Z propagační brožury ústředního ředitelství Čs. dolů.)

A nyní ukázka z literatury: »Důlní zaměstnání jest zdravotně velmi nebezpečné a podvýživa hornictva za války skutečně přinesla rapidní, rychlé a vysokoprocentní vyřazování horníků z důvodů křemického zaprášení plic, tuberkulózy, reumatismu a celkové vyčerpanosti... Kdo je autorem této literatury? Inž. Svatopluk Rada, generál. ředitel Čs. dolů. (»Hospodářství ČSR na jaře 1946«, sborník referátů z první celostátní národohospodářské konference KSČ, Praha 14.—16. března 1946, vydala Svoboda v Praze, str. 34.)

Další ukázky tvrzení Čs. dolů: »... průměrný věk čs. horníka se pohybuje mezi 42.—43. rokem, a průměrný věk čs. občana, podle sdělení státního statistického úřadu, je 47 let. Tento údaj nemá zapotřebí komentáře...« (Z dopisu Čs. dolů, otištěného ve Svobodných novinách o vlnách 31. července t. r.)

»Průměrná délka života (při narození) je v cizích zemích podle výpočtů za léta 1929—32 asi 56 let (nikoli 47), jakožto průměr pro obě pohlaví. Nyní bude asi 60... Průměrná délka života hornického nebyla dosud u nás vůbec vypočtena...« (Z komentáře dr. Korčáka, ministerského rady státního úřadu statistického, otištěného ve Svobodných novinách 6. srpna t. r.)

Propaganda Čs. dolů kreslí asi takovýto obrázek čs. horníka. Hrdina práce, který věnuje republice statisíce nedělních směn. Uvědomělý vlastenec, elita socialistického hnutí, výkonný, ač přestárlý, nemocný, vyčerpaný:

»... již dne 5. října 1945 bylo docíleno prvního stachanovského výkonu! Soudruh Vilém Hajn na jámě Zofie v Porubě se dvěma pomocníky nakopal za 8 hodin 368 q uhlí. Soudruh Hajn byl za okupace vězněn v koncentračním táboře v Osvětimi. V červnu 1945 se vrátil, odmítl nabízené lepší místo a šel kopat uhlí... Dne 26. X. na jámě Hubert soudruh Viktor Gach se dvěma pomocníky dal 1120 q uhlí a po prvé překonal sovětského Stachanova, který rovněž se dvěma pomocníky dal dne 31. IX. 1935 1020 q uhlí... Poslední den v roce (1945) soudruh Viktor Gach nakopal 4550 q uhlí za směnu...« (Hospodářství ČSR na jaře 1946, str. 133—134.)

Horník — »nemocenský šmelinář«

»Ale těžba uhlí trpí také tím, že stále je značná absence, která dosahuje až 20 procent. Kdyby se podařilo přiblížit výkon plánovaným předpokladům a zmenšit absenci, mohl by být předpokládaný schodek vyrovnán a plán uhelné těžby splněn.« (Z úvodníku Hospodáře ze 7. srpna t. r.)

»Plných 11 procent osazenstva, t. j. 4500 horníků denně (jde jen o ostravský revír, pozn. red.), je v nemocenském stavu. Před válkou bylo normálně nemocných 4 až 5 procent, a každý musí uznat, že se tehdy v dolech pracovalo s větším vypětím, nežli dnes (předválečný důlní výkon byl 21,9 q na hlavu, dnešní je 16,9 q). Uznávám, že každý nemocný má právo, aby se z nemoci vyléčil a zotavil, ale není možné uznat, když mnozí nemocenský stav úmyslně prodlužují a hřeší na nemoc, když jsou zdraví. Připouštím, že za války naši horníci velmi trpěli podvýživou, že jejich organismus byl oslaben. Spravedlivé posu-

zováno, mohlo by se vzhledem k tomu procento nemocných zvýšit s 5 až na 7 procent z celkového počtu osazenstva. Zbývající 4 procenta nemocných horníků považují za nemocné, kteří chorobu předstírají, a kdyby morálka, čest a láska k národnímu podniku byla vyšší, věřím, že by nastala náprava. Podotýkám, že i někteří lékaři revírní bratrské pokladny mají vinu na tomto vysokém procentu nemocných... uvažte, kdyby se nemocenský stav snížil o 4 procenta, získali bychom denně 1500 stálých pracovníků a nepotřebovali bychom tolik brigádníků, které získáváme s velikými obtížemi... Vy všichni doplácíte svoji práci na tyto nemocenské šmelináře. Zde je pole pro činnost závodních rad, aby v osazenstvech dolů udělaly pořádek... Ministerstvo financí vám dalo daňové úlevy pod podmínkou, že budete zvyšovat důlní výkon do konce tohoto roku. Zatím výkon už dva měsíce nestoupá, ale naopak klesá... denně zirácíme nemocností 1500 směn krát 13 q = 2000 tun uhlí, neomluvenými směnami 800 směn krát 13 q = 1000 tun uhlí, tedy 3000 tun uhlí denně. Připočítáme-li k tomu nezájem řady horníků o prosperitu národního podniku, docházíme ke ztrátě 4 až 5000 tun uhlí denně. Podle plánu máme těžít 42.500 tun uhlí denně, ale těžíme pouze 38.000 tun. Horníci, zamyslete se nad těmito číslicemi a buďte na stráži! Naším technikům: jste výkvět hornictva... uvědomte si svoji odpovědnost vůdčích činitelů, že zájem státu je vyšší nežli osobní zájmy...«

Kdo užívá tak tvrdých slov o nemocenských šmelinářích, o odpovědnosti techniků? Reakcionář? Asociál? Odpůrce vedení Čs. dolů? Ne, socialista: centrální ředitel ostravskokarvinských dolů, inž. Otásek. (Viz Ostravský lidník, 8. srpna t. r., str. 1—3.)

I jiné výroky možno citovat z téhož článku: »Soudruzi, zjednejte si pořádek ve svých řadách. Každý, kdo neplní předepsanou práci na dolech, poškozují a vykořisťují svého spolupracovníka... uplynuly již dva roky od našeho osvobození... velká část brala po dva roky více peněz, nežli jim po zásluze patřilo...«

Statistika zameškaných směn na Ostravsku: nemocných 5,67 proc., jinak omluvených zameškaných směn 0,4 proc., neomluvených 0 proc. To je statistika z roku 1936. Dnes?

Úkol pro velkého spisovatele

»Falknov, kde je počet brigádníků nejmenší, se nejen obejde bez pomoci, ale udržuje svůj nadprůměrný výkon, přes to, že právě tam je nejvíce německých horníků.« (1700 vedle 1700 českých stálých zaměstnanců.) Národní hrdost nám nedovoluje, abychom slova »přes to«, jež užil »Hospodář« v pojednání »Hrozba uhelné krize« ze 7. srpna t. r., nahradili slovem »proto«. Národní hrdost nesmí dovolit, aby mezi všemi čs. revíry stále vedl ve výkonu právě ten revír, kde je nejvíce zaměstnaných Němců.

Zaplat Pánbůh za odsun Němců. Znali jsme jeho hospodářské důsledky dříve, než jsme s ním začali. Avšak národní hrdost nám nesmí dovolit, aby tyto důsledky trvaly o jediný den déle, než je třeba, aby se noví dělníci ve všech oborech řádně zapracovali.

A zaplat Pánbůh za znárodnění. Avšak jako hrdí socialisté nesmíme připustit, aby výkonnost v jediném znárodněném podniku byla menší, než v úseku soukromém. A nesmí být menší, než bývala v témže podniku před znárodněním.

Až některý velký spisovatel sestoupí s výšin sekčního křesla nebo oficiálního redaktora znovu do dolů, pak se nám snad dostane vysvětlení o tom, co se děje v duši českého havíře po osvobození. Tvrdým komunistou býval, tvrdým sociálním demokratem. Podle volebních výsledků jím zůstal, podle táborových řečí rovněž — ale podle řečí postranních? Stále si na něco stěžuje, stále není spokojen. Snad částečně máram — tam, kde hovoří o dnešním vedení Čs. dolů. Dnes má daňové úlevy, nejlepší snad sociální pojištění na světě, a až pětítýdenní dovolenou místo 10 až 12 dnů.

»Před válkou bývalo za metr chodby, to je sedm vo-

ziků, 56 korun. To vydělal horník za směnu. Dnes je za to 200 korun, a pětikorunový příplatek za vozík, celkem tedy 235 Kčs. A přece dnešní výkon zkušeného a zdravého havíře kolísá mezi 4 až 5 vozíky.« To mi řekl v podzemí důlmistr dolu Kolumbus na Mostecku před čtrnácti dny.

»Průměrné výtěžky na směnu byly proti r. 1937 o čtyřnásobek až pětinašobek větší při kamenném uhlí, kdežto v hnědém uhlí kromě jihomoravského lignitu a menších hnědouhelných dolů čtyřnásobku nedosáhly. Třeba poznamenat, že průměrné výtěžky v jednotlivých kvartálech mají vzestupnou tendenci... Pro zaměstnance v podzemí byla zkrácena vojenská presentní služba ze 24 měsíců na pět. Branci musí ovšem ve svém zaměstnání setrvat aspoň 19 měsíců. Rovněž zvýšené hornické přiděly potravin a cigaret byly, podle našich požadavků, ministerstvem výživy plně uspokojeny,« píše Hospodářská skupina báňského průmyslu v neobyčejně dobře dokumentované výroční zprávě Ústředního svazu čs. průmyslu za rok 1946, která vyšla v těchto dnech tiskem.

Co se děje v duši českého horníka?

»Ke konci roku,« sděluje táž zpráva, »činil počet dělníků, připadajících na jednoho úředníka v báňském průmyslu (včetně ústředních ředitelství) 10,3. Nejlepší je ten poměr u kamenného uhlí, kde na jednoho úředníka připadá 11,4 dělníka.«

Ovšem, i v hornictví jsou »modré soboty« a »modré pondělky«, jimž věnoval Edv. Valenta úvodník ve Svobodných novinách 17. t. m. Po výplatě se pije, a tu bývá vždy nejvíce zameškaných směn. Jindy je příčinou zvýšené absence kolem neděle návštěva rodiny — je-li daleko, i je-li blízko. »Hodně by nám pomohly ostré zákroky proti černým mzdám ve stavebnictví,« řekl mi jeden z dobrých odborníků ústředního ředitelství dolů; »jde o sezónní zaměstnání. Horník by v něm vydělal méně než v dolech, kdyby tam přešel nastálo. Avšak melouchy na několik dní, ty se mu vyplatí...«

»Navrhovali jsme přísné tresty již v červenci minulého roku,« řekl mi jeden z ustanuých úředníků báňského odboru ministerstva průmyslu. »Dobře, že je ÚRO alespoň nyní dovolilo. Je to jedna z nezbytných cest k nápravě.« »Chceme být odleskem vaší snahy, pile a houževnatosti,« napsal v neděli v loučení s horníky jeden z důstojníků-brigádníků v »Obraně lidu«.

Skutálel se bagr

V prvním roce osvobození pracovalo jedno z největších rypadel na odkluzu nadloží na povrchovém dole Předsedů Beneš u Mostu. Náhle popojelo a skutálelo se po svahu. Kdybyste ten bagr viděli — je to stroj jako hrom, o hodně vyšší než pražská elektrika i s kladkou.

Však se jim v ostatních revírech směli. Možná, že nepravem — snad šlo opravdu o sypkou půdu, snad by neškodě ani odborníci nebyli s to zabránit. Nevím zda tento žertík vyšetřovala nějaká nezávislá komise, nevím, zda a jaký o tom byl odborný posudek. Víím jen, že ten bagr byl asi rok mimo provoz a že to byla velká rána: jde o jeden z těch strojů, které odkládají za směnu více než pět tisíc krychlových metrů pevné půdy. Člověk odkryje za směnu na témže dole pět krychlových metrů za směnu.

Z těchto čísel je vidět, jak obrovský výkon mají stroje na povrchových dolech.

»Bylo jasno,« napsal předseda průmyslového výboru sněmovny posl. inž. Janáček v již citovaném úvodníku »Lidové demokracie« 15. srpna t. r., »říkám hned, že to nejsou horníci, nebo jenom horníci sami. Srovnáním dnešního stavu mechanizovaných zařízení na dolech se stavem z roku 1937 by se ukázalo, že jsme na tom dnes lépe, než před válkou. Uhelná těžba by i za dnešních poměrů mohla být podstatně zlepšena, kdyby toto zařízení bylo náležitě udržováno a podle svých možností zdokonalováno. To není starost horníků, ale vedení závodů.«

Nechtěl bych tvrdit, že zařízení kamenouhelných dolů je vcelku výkonnější než v roce 1937. Avšak lze to tvrdit o povrchových dolech na Mostecku. Kdyby snad pan generální ředitel Čs. dolů byl jiného názoru, budiž nám dovoleno citovat jedno svědectví: »Je pravda, že v severočeském revíru Němci provedli řadu investic, zanechali nám jako dobré dědictví několik strojně vybavených velkolomů a rozestavených velkoinvestic.« Dále autor dokládá, že cena rozestavených velkoinvestic je problematická, ježto byla určena budoucímu vítěznému stodesetimilionovému národu pánů. Kdo je autorem? Pan generální ředitel sám, v projevu na národohospodářské konferenci KSC (opus cit., strana 34—36.).

Poruchy, poruchy

Stroj, který sám vykoná práci 1000 lidí, rok mimo provoz. Všechny ty velkostroje jsou podle sdělení inženýra ředitelství Severočeských hnědouhelných dolů využity jen z 60 procent.

»U každého povrchového lomu musíme v roce 1946 odkrýt alespoň na dvě léta dopředu.« (Inž. Svatopluk Rada, opus cit. strana 39.). To byl výrok z března 1946. Jsou tedy skryvky odklizeny při nejmenším do března 1948? »Současné vás upozorňuji, že zejména v Mostě je situace velmi překerná, neboť dosavadní udržování těžby na dvouletkové výši na důležitých místech šlo na úkor prací skrývkových a opoždění nástupu po 15. srpnu při špatném počasí na podzim a v zimě by mohlo znamenat ztráty naprosto nenahraditelné, i kdyby později na podzim a v zimě pracovníci do mostecké oblasti přišli, neboť při nepříznivém počasí by nebylo možné ani s dostatečným počtem pracovníků stihnouti skrývkové práce čistě z povětrnostních důvodů...« Kdo je autorem? Inž. Svatopluk Rada v dopisu ministru Laušmanovi v červenci roku 1947.

»Dvouletý plán předpisuje Severočeským hnědouhelným dolům vytěžit v roce 1947 16 milionů tun uhlí a odkrýt 16 milionů tun nadloží.« (Inž. Ladislav Bub, první náměstek podnikového ředitele Severočeských hnědouhelných dolů, na tiskové konferenci v Janově u Mostu 14. srpna t. r.). »Se skryvkou jsme o 60 procent pozadu za dvouletým plánem.« (Inženýr téhož ředitelství k novinářům, stojícím nad dolem President Beneš, o dvě hodiny později.)

Střídání směn

Stáli novináři, stáli a dívali se. Na celém obrovském dole byla v provozu jen asi třetina bagrů. Většina vlaků stála, a největší bagr nasypal dva vagony z devíti a pak deset minut měl nějakou poruchu. Novináři z Čech i z Moravy, z levice i z pravice měli dojem, že něco na dolech není v pořádku. »Proč stojí tolik bagrů?« — Asi je nějaká porucha. — »Proč nejezdí vlaky?« — To jinak nelze zorganizovat. Ale pojdte, abychom se dostali dál. — »Pane inženýre, já se nechci dostat dál, kdybyste byl tak velmi laskav, já bych přece jen chtěl vědět, proč jezdí jen jeden vlak.« — To bych musel zjistit. — »Proč přestal poslední bagr pracovat?« — Nevím. — Propagační úřednice: »Ale pánové, musíte přece hornictví rozumět, stroje si musí odpočinout, pořád na ně svítí slunce. Chápejte, v tom záru...« — Propagační úředník: »Pánové, právě jsem zjistil, že je střídání směn.« — »Tak prosím, proč ten bagr začal zase pracovat?« — Inženýr: »To nevím, pánové, pojdte, abychom se dostali dále.« — Při chůzi: »Stroje jsou váš úzký profil. Proč nezařídíte střídání směn tak, aby byly stále v provozu?« — »To nejde, musil byste nám změnit zákon.« — V autobusu: »Proč...« — Propagační úřednice: »Ale pánové, když neznáte abecedu, jak s vámi mohu diskutovat o směnách.« — a vystoupila z autobusu.

Povrchový důl Hedvíka. Všechny stroje v provozu. »Pane inženýre, jak to tady děláte se směnami?« Závodní inženýr: »No, to víte, u vlaků a u strojů jedna směna

čeká, dokud druhá nepřijde, takže stroje jsou bez přerušování v provozu.«

Na dole »Dr. Edvard Beneš« se zvláště pocituje nedostatek brigádníků, a také některé technické nedostatky zatěžují provoz. — Zpravodaj ČTK -hr- Most, 15. srpna.

Nešťastný tábor číslo 12

»Dostáváme lidi různého druhu. Jeden z pěti brigádníků si vám snad bude stěžovat. Nesmíte všemu věřit, pánové, promluvte s větším počtem z nich. A o to vás žádám, abyste napsali, co uvidíte, pravdivě, necht je to chvála nebo kritika.« Tak nějak to řekl náměstek inž. Bub k novinářům. »V poslední době byly totiž zjištěny v Severočeských hnědouhelných dolech závažné nedostatky v péči o brigádníky. Na některých táborech... se brigádníci neměli kde umýt, i pitné vody byl katastrofální nedostatek. Nikdo se také nepostaral o řádnou desinfekci baráků pro brigádníky, kteří přišli do ubikací, plných štenic a museli je desinfikovat vlastními prostředky... Rovněž stravování není již delší dobu na výši. Ráno dostávají brigádníci jen černou kávu, v poledne nechutný oběd a večer sporou a ještě více nechutnou večeři. Zatím co jsme v Praze živilí takřka celý svět na festivalu — brigádníci hladověli... různé přídávky, které byly brigádníkům slíbeny, jsou vypláceny s hlemýžďí vleklostí a refundace mezd a platů děje se až několik měsíců po skončení práce na brigádě...« (Právo lidu 17. srpna t. r.).

K tomu dlužno podotknout, že přímou vinu na opožděné výplatě rozdílů mezi dřívějším výdělkem zaměstnání za poslední čtyři měsíce před nástupem do dolů a případným nižším výdělkem na brigádě nesou úřady ochrany práce, mateřské závody brigádníků a někdy okresní národní výbory. Ředitelství dolů mohlo ovšem vyřízení žádosti brigádníků urychlit, kdyby o ně pečovalo tak intenzivně, jako se stará o nábor nových, zejména stálých sil.

Když přišli novináři na závod číslo 12, přivítal je jeden brigádník výrokem: »To je dobře, že jdete, po prvé za dva měsíce máme trochu omaštěné jídlo.«

Předseda táborové rady: »Jídlo se nedá zlepšit. Nejsme v pensionátě. Chcete-li, aby všech 700 brigádníků bylo spokojeno, musíte nám přivést kuchaře od Sroubka. Promluvte s lidmi. Zjistíte, že devět z desíti lidí bude spokojeno.«

Dohoda a klakson

Mluvil jsem ne s desíti, nýbrž s dvanácti lidmi, prvními, které jsem náhodně potkal. Z těch dvanácti byli s jídlem spokojeni jen dva. Ten první byl předseda táborové rady, druhý byl jejím funkcionářem. Četné byly stížnosti brigádníků. Nutno říci, že se při prověřování ukázalo, že téměř polovina stížností byla sice v podstatě pravdivá, avšak nepřesná. Když se organizace zájezdu takto vymkla organizátorům z rukou, objevil se předseda odborové organizace a zval nás naléhavými slovy do vedlejšího baráku: »Je třeba, abyste správně viděli poměry.« Bylo mu nepokrytě řečeno, že novináři chtějí raději mluvit s dělníky než s brigádníky. Naléhal spolu s organizátory zájezdu na odchod do vedlejšího baráku. Šli jsme. Před prvním projevem jsme si vyjednali, že tyž čas, kterého bude zapotřebí pro vyslechnutí projevů, budeme smět po projevech věnovat dalším rozhovorům s brigádníky. To bylo příslibeno. Projevy trvaly 20 minut. Promluvili předsedové odborové organizace, táborové rady, oblastní rady uhelných brigád. Ještě čtvrtý předseda něčeho se chystal k projevu, avšak už se k němu nedostal. Ten projevů: jednotlivci si stěžují, celek je spokojen. Pak jsme se rozešli, vždy skupina do některého baráku. Bylo nám zaručeno 20 minut pro rozhovory s oním celkem. Za deset minut začal klakson autobusu dlouze troubit přes celý tábor. Naléhavě, úpěnlivě, velitelsky. Všechno bych dolům odpustil, ale rušit dohodu

klaksonem, to ne. Klaksonu jsme uposlechli, jsme lid polušný — a věděli jsme dost.

Jeden výrok za všechny: padesátiletý slevač z Jičínka, statný, silný, růžolící dělník k nám měl tento proslav: »Až se vrátím, nebudu brigádu žádnému hanit a také žádnému doporučovat. Tím končím, pánové.« Byl to velmi sympatický chlapík. Ještě jsme z něho vytáhli, že šel na brigádu napolo jako vlastenec, aby dal republice uhlí, napolo jako sobík, aby dostal 27 metrů uhlí.

Tím o táboře číslo 12 také končím, pánové.

Brigáda pravdy

Dokud předseda oblastní rady brigád v Mostě byl přesvědčen, že o brigádách málo víme, napsal nám: »Brigádníci by velmi rádi uvítali návštěvu, ohlášenou na čtvrtek příštího týdne, a žádají Vás, abyste se spojili s oblastní radou uhelných brigád v Mostě (kancelář v náborovém oddělení SHD v Mostě). Rádi bychom se s Vaším p. redaktorem dohodli o vhodném způsobu budoucí spolupráce a o pravidelném zasílání zpráv a reportáží.«

To bylo 8. srpna. Když viděl, že toho o brigádách víme dost, řekl nám: Pánové, o brigádách nepište, víte toho málo. Psát budete moci, až s námi každý strávíte alespoň 4 měsíce jako brigádníci. A neuvěřejněte dopisy brigádníků.

Na žádosti, aby novináři šli na brigádu, něco je. Ale stejně důležité, ne-li významnější, je, aby všichni slušní novináři vytvořili tíše, bez halasu, bez organizace, jakou si brigádu pravdy a psali tak, jak se jim práce líbí a jak nařizuje zákon o postavení redaktorů: »Redaktor smí přijímat příkazy a pokyny jen od svého bezprostředního představeného ve smyslu a v rozsahu uzavřené pracovní smlouvy. Je zavázán mlčenlivostí o věcech jemu jako redaktoru svěřených a pro uveřejnění neurčených. Jinak vykonává své povolání svobodně a nezávisle a řídí se při něm svým přesvědčením.« Taková brigáda pravdy tu už je. Má dosti členů. Pracuje stejně účinně jako ona slavná a početná »pátá strana« v parlamentě, složená ze všech slušných členů všech stran Národní fronty.

Nuže, mým přesvědčením je, že nábor brigádníků do dolů je letos a za nyníšního stavu věcí naprosto nezbytný. Věřím, že při lepší morálce stálých zaměstnanců a při lepší péči vedení (a včasných dodávkách strojů i oprav ze Škodovky a z Vítkovic) by dnešní stav stálých zaměstnanců postačil na větší těžbu, než předpisuje dvouletka pro doly. Věřím, že recept pro trvalé řešení zní: méně stranické politiky a více odbornosti. Věřím, že jediným krátkodobým řešením jsou brigády, hodně brigád, 8000 až 12.000 brigádníků do měsíce. Věřím, že republika má právo žádat na našich lidech, aby tuto oběť přinesli. Věřím zároveň, že ředitelství dolů má povinnost říkat lidem při náboru pravdu, celou pravdu, a že naši lidé jsou dosti vyspělí, aby tuto pravdu snesli. Soudím, že úřady lidové správy, zejména okresní národní výbory a úřady ochrany práce, jsou povinny postarat se o to, aby všechny sliby brigádníkům byly plněny včas. Myslím, že je třeba budoucím brigádníkům říci: jdete do táborů, jež byly dříve koncentráky a pak internačními středisky, do ubikací, jež jsou většinou čisté. Budete mít několik lidí na světnici, dost místa a dost času. Na práci, a to je velmi důležité, si žádný brigádník nestěžoval, na výdělky také ne, jsou velmi slušné. Povedete po ty dva nebo čtyři měsíce, na něž se přihlásíte, život, který vám připomene život vojenský. Někdy to bude dobře organizovaný život, někdy ne. Máte samosprávu, zvolíte-li si do ní pravé lidi, a na takovou dobu, abyste je mohli po čase odvolat, kdyby se neovzdělili, domůžete se většiny svých rozumných požadavků.

Ano, brigády

Hodně brigád a brzy. Za každou cenu, jen za jedinou ne: Za cenu pravdy. Toto říci čtenářům je, věřím, povinností každého slušného novináře. A povinností republiky,

aby zjedнала na dolech pořádek. Věřím, že ho zjedná vláda a že již na počátku podzimního zasedání se poměry na čs. dolech budou zabývat příslušné výbory ústavodárného Národního shromáždění, buď výbor průmyslový, nebo výbor pro dvouletý plán. To republika dluží všem poctivým horníkům, všem výkonným inženýrům, všemu nadšením brigádníkům. Znárodnění? Ano. Brigády? Letos ano. Avšak všichni výkonní pracovníci musí vědět, že se ústavní činitelé a Národní fronta starají bez ohledu na stranické zájmy o takový řád na dolech, který odpovídá hrstičce Čecha a socialisty, stavu technického pokroku, vyspělosti národa a jeho lásce k pravdě. Bohumil Bílek

poznámky

Světově

Jedním ze znaků českého národa je jeho živý zájem o vše, co se děje ve světě. Tento zájem není náhodný. Byl to zájem národa ne právě početného, který dlouho žil bez státní samostatnosti; byl to zájem národa, který nežil u móře, zato však na důležité křižovatce evropských dějin. Odtud úsilí „otvírat okna do Evropy“. Malý národ musí zvidavosti, čípernosti, živým stykem s jinými nahradit to, co mu bylo odepřeno v počtu, zejména když jeho blahobyt je podmíněn čilými obchodními styky s cizinou a je-li — což je nejdůležitější — jeho politický osud závislý také na tom, jak se porovnají síly velkých národů a států ve světě.

Dívat se do světa znamená mít jasný, zdravý úsudek o tom, co se ve světě děje. Ale mít jasný a zdravý úsudek o tom, co se ve světě děje, neznamená ještě sednout na soudnou stoličku a soudit vše, co kde ve světě dělají, posuzovat, dělají-li to dobře či špatně a jak by to měli dělat.

I v české duši musí vyrůst zdravé vědomí státnosti, které bude mít klidný poměr k tomu, co se děje ve světě. V mnohých lidech tomu tak dosud není. Kolísají z extrému do extrému. Dovedou pravdu odmítnat. Zapomínají při tom, že docela nic si nepořídí jiný stát, národ, z chvály, kterou ho budeme zahrnovat, právě tak jako si nepomůžeme, budeme-li drsní až k nespravedlivosti v kritice státu a národa jiného. I zde platí: kdo chce psa bít, vždy najde hří. Bude-li někdo chtít kritizovat SSSR, USA nebo Anglii, jistě k tomu najde dosti příležitosti. Žádný stát není dokonalost sama. Ale byli bychom o hodně dále, kdybychom odevšad z ciziny se utíli tomu, co se učít můžeme a co se dá k nám, do naší politické teploty, přenést. Byli bychom o hodně dále, kdybychom místo chvály Sovětského svazu si vzali z něj příklad tam, kde jde o kázeň v práci, tvrdou organizaci ve výrobě, snahu zvýšit výrobu i za cenu obětí, odřekání. Svoje úspěchy domácí i za hranicemi, v míru i za války neplátil Sovětský svaz lačnou. A stejně je možno najít v USA a v Anglii mnohé, co je možno kritizovat. Už také proto, že to lidé v USA a v Anglii sami kritizují. Ale naši bychom tam také mnohé, co by pro nás mohlo být dobrým příkladem. Na př. v Anglii: dobrovolná občanská kázeň, vysoká politická úroveň, smysl pro důstojnost, úcta k přesvědčení druhého a j.

Kolik lidí už bylo — a dlouho v USA — a jak dlouho jim trvalo, než si udělali svůj konečný úsudek o této zemi! A nebáli se tento úsudek stále doplňovat, v jednotlivostech měnit. To proto, že úsudek o takové rozloze, jakou je USA — a to tím spíše platí o SSSR — není možno shrnout do jediné věty, ba dokonce do jediného slovíčka. A přece jsou lidé, kteří s celým problémem Západu, s celou tou rozlehlostí pevnin, lidí, národů, množství, hospodářství jsou hotovi jedním slovem: kapitalistický Západ. A jsou zase jiní, kteří několika slovy odmítnou SSSR; je v nich ještě živé to, co kdysi slyšeli proti bolševismu; snad v nich uvázlo i trochu propagandy za války.

Jsou lidé, kteří od vás chtějí rozhodnutí: buď Západ nebo Východ! Zapomínají se zamyslet nad slovy těch, kteří ukazují velmi důtklivě na naši polohu mezi Německem a SSSR. Při své důraznosti, s jakou žádají rozhodnout se buď pro Západ nebo pro Východ, zapomínají, že v povaze každého člověka by mělo být myslit v první řadě na zájem státu, jehož jsou občany.

Myslit světově neznamená kde koho ve světě nadšeně chválit nebo příkře odsuzovat. Myslet světově znamená kle-

dat ve světě místo pro svůj národ. To se nezíská ani chválou jedněch, ani hanou druhých. Stalinovi nepřidá moc ani sebevětší vodopád chvály z Čech, právě tak jako moc, kterou představuje Truman, nezmenší sebeostřejší slova z Čech. Malý národ nezíská chválou jedněch a hanou druhých; získá jen tím, čím opravdu je a tím, co dovede. V. G.

Improvisace a organizace

Jsou obory, které budou vždy spoléhat na dobrovolné síly. Už také proto, že tomu tak bylo dávno před válkou. Dávno před válkou jezdily tisíce lidí na chmel a dávno před válkou pomáhale mnoho lidí z měst při žních, při sklizení brambor, při dobývání řepy a j. Účinnost této pomoci byla, jest a bude různá. Už dávno bývalo v pražských kancelářích dosti lidí, kteří uměli s kosou a s potahem zacházet právě tak dobře jako sedlák a chalupník. Ostatně ve žních je každá pomoc dobrá, i když je to dítě, které přinese na pole oběd nebo vodu. Příbuzenské svazky, známosti z dovozené se všelijak kombinovaly a upevnily se za války, kdy lidé z měst jezdili na venkov za aprovisací.

Po druhé světové válce odsunem Němců, osídlováním pohraničí, návalem do nejrůznějších kanceláří rozšířil se nedostatek sil ze zemědělství do četných oborů průmyslových. Dobrovolná pomoc v těchto oborech se projevila četnými brigádami. Mají své nadšené vyznavače, právě tak jako je mnoho lidí, kteří se na ně dívají velmi kysele. Měly velký praktický význam, i když zkušenosti s nimi jsou velmi různé. Často ani největší nadšení nedovedlo nahradit potřebnou fyzickou sílu a dovednost postavít se k práci. Ne vždy byli brigádníci uvítáni tak, jak si představovali, ne vždy vyšli jim vstříc zaměstnavatelé, národní výbory a j.; ne vždy byla na místě organizace, která dovedla plně užít jejich sil. A jako jinde bylo i v brigádách dosti koukolu, dosti lidí, kteří v brigádě viděli jen zámlínku k lacinému výletu. Ale časem se leccos srovnalo a mnoho brigád se osvědčilo; ale vždy bude to improvisace a to improvisace ne právě laciná a je cosi v lidech, co cítí, že právě v důležitých oborech výrobních se musíme dostat k pevnějším formám, než je tento druh improvisace. Bude mít dlouho svůj velký praktický význam, ale jsou obory, kde je stále naléhavější najít více stálých sil, které by ve své práci viděly trvalé zaměstnání. To je zejména hornictví. Na těžbě uhlí závisí nejen teple rodinného krbu, ale velká část našeho hospodářského života. Tak velká a důležitá, že nemůžeme spoléhat jen na to, sežene-li se několik set a tisíc lidí, ochotných několik týdnů či měsíců pracovat v dolech.

Jsou obory, kde moderní stát nemůže se opírat jen o dobrovolnou pomoc svých občanů. Bylo by dobře, kdyby mohl na ni plně spoléhat, ale — není tomu tak. Je dosti lidí, kteří mají velmi vyspělý smysl pro kázeň, kteří dobrovolně a rádi přispějí a pomohou, jsou-li o to požádáni, vědí-li, že jejich pomoc a úctast má praktickou cenu. Ale jsou lidé, kteří jsou hlubší na všechny domluvy, prosby a žádosti. A často jsou to právě lidé, kteří by mohli pomoci nejvíce. Různé sociální instituce mají velmi mnoho zkušeností, jak mnoho dávali lidé, kteří měli poměrně velmi málo a jak málo dali ti, kteří měli mnoho. — Ostatně stát velmi často nečeká, chce-li občan na sebe dobrovolně vzít ten či onen závazek. Jistě musí státu záležet na tom, aby občané svoje povinnosti plnili uvědoměle. Ale moderní stát má povinnou docházku do škol, povinnou službu vojenskou; také berní úřady nepočítají s dobrovolnými příspěvky občanů na úhradu celkové režie státu, ale hovoří s poplatníky velmi strohými daňovými předpisy.

Je-li v některých oborech tak velký nedostatek pracovních sil, že nestačí pomoc dobrovolníků a jde-li při tom o obory, s nimiž stojí a padá národní výroba, pak stát musí najít prostředky, jak by si pro tyto obory opatřil dosti sil, i když by byl při tom nucen užít tvrdších prostředků než dosud. Odvodní komise se neptá mladíka, chce-li být vojákem nebo ne; zjišťuje jen, hodí-li se k tomu. Těžba uhlí je pro národ a stát příliš důležitá, než aby dlouho visela na tak tenounké nitce, jakou je dobrovolný úmysl některých jednotlivců pomoci při této práci. Nedostatek uhlí by znamenal škůlkou poruchu celého našeho veřejného života; při nedostatku uhlí těžko bychom čísla dvouletky udrželi na dosavadní výši. Zde už nevystačíme s improvisací, s hledáním dobrovolníků. Je potřeba hledat širší, pevnější systém. Snad bude tvrdší, ale nezbude, než kousnout do tohoto kyselého jablka. Jsou věci, které můžeme provádět s dobrovolníky. Doly a hutě a jiné

podniky mezi ně nepatří. Čímž není řečeno, že tam dobrovolníci nebudou vítáni. Ale hlavně tam bude potřeba skutečných horníků a pokud těch nebude, lidí, které tam úřady práce nebo jiné úřady a korporace pošlou, lidí, kteří tam budou poslání po rozumném a spravedlivém, ohleduplném, ale také — přísném a tvrdém výběru.

Dvouletka znamená přechod od improvisace k plánu. Žádný plán se nepodaří, nebude-li dosti pracovních sil, nebude-li jich tolik, kolik je jich potřeba. A nedodá-li dostatek těchto lidí improvisace, musí je dodat tvrdší organizace. Organizace, která se nespokojí jen s plakáty a výzvami, ale s tvrdým: ty musíš. Musí-li mít výroba uhlí, musí mít i lidi, kteří by uhlí dostali na povrch země a dále. Nestačí-li dobrovolná pomoc, musí být přibráni k pomoci i ti, kteří až dosud stáli stranou a kteří by mohli opravdu pomoci. V. G.

Svazu české mládeže, pole neorané

Svaz české mládeže uspořádal festival demokratické mládeže. Byl to velký podnik, SČM podal důkaz, že dovede organizovat a upoutat zájem veřejnosti naší i cizí. Dovedl nakonec shromáždit desetitisíce svých členů v Praze a uspořádat mohutný průvod. To všechno mu dává dobré vysvědčení.

Ale musíme upozornit na pole skutečně neorané, kde čeká SČM ještě mnoho perné práce. Je to výchova mladých lidí v úctě k cizímu majetku. Pražské školy byly v minulém roce zle postiženy stálou proměnou svých dílen lidskosti na noclehárny pro účastníky četných sjezdů. Jak to po takovém nocování vyhlídí, dovedeme nebo nedovedeme si představit. Příkladně někdo za mnoho let do Prahy, pak chce něco užít, proto se ubírá na lože raději později než dříve. Ze slámníků padá sláma, nanese se bláto, po sjezdu se vše jakž takž dá do pořádku, žáčkové vydechají prach, opraví se zničená zařízení, utíou tabule, počmárané neslušnými nápisy, učitelé a ředitelé vymění zničené tabulky a začne se učít. Desinfekce? Zbytečnost. Je jen možné obdivovat trpělivost rodičů pražských dětí, kteří si tohle nechávají líbit. Články v novinách, upozorňování školních lékařů a školních činitelů nepomáhá. Opravy zničených zařízení padnou na konto prázdňinových oprav.

To všechno a ještě snad víc bylo možné pozorovat po sjezdech organizací, které své účastníky ubytovaly ve školách. Ale co ve školách zůstalo po příslušnicích SČM, to byla hrůza. To překonalo očekávání, že nedokázali všichni účastníci všech předchozích sjezdů dohromady. Čtrnáct dní před začátkem školního roku byly obsazené školy poničeny tak, že se na rty vkrádá označení „vandalismus“. Utrhané žláby u všech splachovačů na záchodech, ucpané vývody, utrhané kohoutky na vodovodech, vypáčené skříně, odcizené a zničené pomůcky, urvané tabule, rozbitá okna, zničené maly, sprosté nápisy na stěnách, zničená orientační zařízení, špína, zbytky zahánvajících jídel, zapáchající stopy obsahu žaludků atd. Dokonce vyvrácené dveře, rozbité lavice na chodbách, rozbité lampy. Protokoly, které po sjezdu posílají ředitelé škol a správce budov, by rozšířily tento seznam vandalského ničení o dlouhou řadu skutků, nad nimiž prostě zůstává rozum stát.

Kde se ti naši mladí naučili tak ničit hodnoty, které se jen s vypětím všech sil podařilo uchovat v okupaci i za revoluce? Jestliže ředitel školy hlásí, že ve školní budově byla vojska německá, ruská, Svoboda armáda, že tam bylo ubytováno mnoho set účastníků deseti sjezdů, ale po všech nebyla budova tak zničena jako po sjezdu SČM, pak již nelze jen pět ódy na naši mládež, ale je nutné zahrnovat a křičet. Je to věc vedoucích výprav, kteří se naprosto neosvědčili. Ať již je to nezkušenost nebo něco jiného, na tomto poli musí SČM začít od počátku. Úcta k veřejnému majetku a snaha zanechat po sobě vše v nejlepšímu pořádku, aby po nás zůstala nejlepší pověst, to musí vštěpovat mladým lidem. My učitelé jsme drželi mládež ve svých školách opravdu na uzdě, proto mnozí čtrnáctiletí a patnáctiletí si oddechli, když opouštěli naše školy. A začali řádit, jak to viděli kolem sebe a jak toho byli svědky v revoluci i po ní. Mnozí známe případy, kdy odbočka SČM dostala po revoluci pěkné domy, vily, útulny, a co z nich mladí namnoze udělali za rok...

Tady přestává lbovůle a musí začít kázeň. Dát mládeži politickou výchovu, a nedat jí výchovu mravní, to může dopadnout všelijak, ale dobře jistě ne. Tvrdá slova jsou prvotní zbraní, kterou se musí začít boj. Co jsou platné krásné činy mládeže na stavbách v Mostě nebo v Lidicích, kde mladí budují, když jsme svědky, že vybudované školy a jejich zarizo-

ni svévole a zlovolné lidí, jen z nějakého zvráceného náctvého pudu?

Viděl jsem zničené školy, nruvil jsem s řediteli škol, kteří sželi, když o tom vyprávěli a přinášeli protokoly. Proto ještě jednou, jako učitel a jako otec, volám hodně hlasitě: nepouštějte do našich škol nikoho, vybudujte stanové město pro velké sjezdy, zejména pak je nepropůjčujte mladým lidem, kteří nemají spolehlivé a odpovědné vedoucí. Millionové škody ve školách snad někdo zaplatí. Jejich náprava připraví dvouletku o tisíce pracovních hodin, které někde budou chybět. Ale mravní škody jsou mnohem větší. O člověk si nad troskami krásných učeben a nad hnilými odpady bolestně vzdychne: Tohle tedy dokáže ta mládež, o které mnozí jsou ochotni pět díthramby a číst evangelia? Prostý venický člověk, kdyby tu spoušť uviděl, by řekl: Hůl a fezaty! My jen doporučujeme: vychovávat a převychovávat, aby mladí věděli, že také z cizího krev teče a že bourat je snazší než budovat.

Ať SČM promlne; ale je třeba mluvit pravdu, i když boľ.

jp

Banderovci*)

Nemýlím-li se, bylo to roku 1933. Polský ministr vnitra Pleracidi, vycházející z vládní budovy, byl napaden útočníkem, skrytým za nárožím někde v seru chodby, a zastřelen. Útočníkem, kterému se podařilo prohnouti do Německa, byl student varšavské polytechniky — Ukrajinec z Haliče Stephan Bandera. Vyšetřováním jeho minulosti se zjistilo, že byl původcem různých nepokojů a pumových útoků v Haliči. Jeho nacionalistická činnost byla namířena proti polskému státu. Jeho cíl: samostatný ukrajinský stát.

Po varšavském atentátu zesilují polské bezpečnostní úřady v Haliči bdělost; rozbouřená hladina se však uklidňuje a nastává zdánlivý klid. Avšak v nitru osmimilionové ukrajinské menšiny v Polsku to vře a proniká jí horká vlna nacionalismu a patriotismu. Zrak Ukrajinců upírá se na jih — na Podkarpatskou Rus, která ve svazku s Československou republikou se rozvíjí po všech stránkách kulturního a civilisovaného života. Ukrajinci dožadují se na polské vládě podobného zřízení. Vybíčovány nacionalismu má popohnat polskou vládu k nějakému kompromisnímu řešení.

Začíná mnichovská předehra. Beckovské Polsko stále intenzivněji pokračuje ve svých útocích proti ČSR, která si snad není ani vědoma toho, že v útočném Polsku má osm milionů oddaných přátel, kteří se připravují toto přátelství spečetit krví. Ukrajinci přecháží z Polska do Československa. Do těchto rušných dnů přichází Mnichov, potom 15. březen a postěze válka. Vratislavská vysílka vyzývá Ukrajince v Polsku k odporu a sabotáží. Jméno Bandera, na které se pozapomnělo, se zase objevuje na scéně. Polsko podléhá a je rozděleno. Západní a střední připadají Německu — východní, t. zv. západní Ukrajina je připojena k SSSR. Vratislavská vysílka umlká, avšak ... na Podolí, Volyni a Polesi (kraje západní Ukrajiny, jižně od řeky Pripetu) začíná pracovat OUN — Organizace ukrajinských nacionalistů ... Objevují se protisovětské letáky, nacionální ukrajinské vlajky (žlutá a modrá) a namnoze i sabotáže. NKVD (národní komisariát vnitra) a OUN vedou tichý, ale tvrdý a neúprosný boj. Na život a na smrt.

OUN pracuje pro Německo. Z Německa se pašují zbraně a propagační materiál. Do Německa odcházejí tajně vybraní členové na výcvik. OUN připravuje povstání, spoléhaje na pomoc Německa. O Anglii šíří goebbelsovské lži, USA označuje za semeníště židů, kteří prý tam jsou u moci hospodářské i politické, a o Německu mluví v duchu jeho vládců.

22. červenec 1941. Německo přepadlo SSSR. Rudá armáda ustupuje. OUN vystupuje vojensky. Přepadá na některých úsecích menší odstupující vojenské oddíly a snaží se je likvidovat. Tam, kde se cítí slabá, pomáhá německým armádám svou znalostí kraje. Západní Ukrajina je Němci obsazena, až na nepatrné výjimky, v několik dnech. V obcích se staví slavoobrány, památníky osvobození, vlají německé a ukrajinské prapory a provolává se nezávislá, svobodná Ukrajina. Vůdce OUN dle v Berlíně. Odtud řídí organizaci. Stává se velice populárním a mluví se o něm jako prvním prezidentu Ukrajiny; Stephan Bandera se stává symbolem ukrajinských nacionalistických snah.

Fronta se vzdaluje na východ a v západní Ukrajině se

*) V českém tisku mylně se píše »benderovci«. Slovo toto postavilo od jména vůdce tohoto hnutí. Jmenovali se Bandera a jsem tudíž toho názoru, že česky se má psát »banderovci«.

denně očekává, že německá vojenská správa v okresích a obcích přejde do rukou správy civilní — ukrajinské. Veřejným tajemstvím je tajná zpráva z ústředí OUN, že prý v dohledné době bude provedena všeobecná mobilisace a utvořena ukrajinská armáda. Z Kanady přichází zpráva, že prý plukovník Konovalce organizuje po celé Americe ukrajinskou armádu. OUN namlouvá obyvatelstvu, že prý do zimy bude SSSR poražen a svobodný ukrajinský stát bude hrát vedoucí roli ve východní a snad i ve střední Evropě. V několika letech bude prý Ukrajina velmocí světového významu. Předpoklady zde jsou: asi 40 mil. obyvatel, nejúrodnější pole na světě; uhlí, železo, petrolej, sůl, zlato a jiná a jiná podzemní bohatství. Většina věří, ozývají se však také hlasy kritické.

Plynou měsíce. Očekávané předání správy úřadům civilním se neuskutečňuje, naopak — civilní (výpomocné) úřady jsou stále pod větší a přísnější německou kontrolou. Mobilisace do ukrajinské armády se také neuskutečňuje. Ukrajinská mládež je odvlékána na nucené práce do Německa, vyšší a střední školy jsou uzavírány, školám obecným se nedostává školních potřeb. Veškeré dopravní prostředky jsou totiž v rukou Němců, a ti nemají na dovozu zájem.

Bandera však stále věří Němcům. Veškeré úřady a korporace, až na nepatrné výjimky, jsou osazeny jeho lidmi. Ukrajinská milice pomáhá Němcům likvidovat skupinky Rudé armády. Přímou hystericky pronásleduje a střílí komunisty a jejich stoupence. Milice jedná z příkazu (tajného) OUN, která ovládá již celou západní Ukrajinu a snaží se proniknouti i na Ukrajinu východní. Úspěch se však rovná nule. Tamní lid, vychovávaný po dvacet pět let podle komunistických zásad internacionalismu, nechápe nacionalistické snahy svých západních bratří a odsuzuje, jejich spojení s Německem. OUN se snaží být organizací celého národa, a proto Bandera posílá na východní Ukrajinu svého pobočníka podplukovníka Melnika. V Žitomiru však vyleti jeho železniční vůz do vzduchu a v jeho troskách hyne Melnik. Bandera označuje, podle kolujících zpráv, Němce za jeho vrahy, prohlašuje Berlína na Ukrajinu a vyzývá všechny Ukrajince k boji proti Němcům. Z příslušníků OUN se stávají »benderovci« ... (Podplukovník Melnik svého času se snažil odštěpit se od Bandery a vyvolal vlastní podzemní hnutí. K tomu účelu vydává zvláštní letáky. Utvořují se dva bloky, které se navzájem potírají. Když dochází k příměří, odjíždí pplk. Melnik na východní Ukrajinu. Jeho stoupenci za jeho vraha označují Stephana Bandera a jeho útek od Němců vyvětlují jako nezbytný s hlediska politického a psychologického pro podchycení stoupenců pplk. Melnika.)

Přichází podzim. Němci vraždí na Ukrajině židy. Ukrajinská milice jim vydatně pomáhá. Majetek židů, pokud nebyl sebrán Němci, je rozkrádán milicí. Šperky, zlato, dolary — hodné zlata a dolarů — textil, kůže — to láká a podmaňuje. Milice honí uprchlé židy z ghett po lesích a polích, a střílí je na místě. Někdy je také ubíjí pažbami pušek nebo klacky. Na tomto vyhlazování židů nenesou vinu jenom Němci, lvi podíl viny lpi i na banderovcích, kteří mají velký zájem na tom, aby židé zmizeli z Ukrajiny. Banderovci mají spojení (bezvadně fungující) s ukrajinskou universitou v Parubčicích, která jak se zdá, je ideovou duší celého hnutí. Nese i ona odpovědnost za barbarství, páchané banderovci? (Tak na příklad v Rovně bylo za jediný den postřeleno asi 17.000 židů. Bylo to v deštivý podzimní den. Židé nevěděli, kam je vedou, a nesli si vše, co mohli unést a svým majetkem zvat. Když se dověděli, že jdou na smrt, jali se zlaté mince rozházovat kolem sebe. Obyvatelé z okolních vesnic odváželi si pak »zlatonosné« bláto domů.)

Po vyhlazení židů (asi 90 proc.) dožadují se Ukrajinci stále častěji svobody a nezávislosti státu. Vrchní velitel německé branné moci na Ukrajině gen. Kizinger však svým projevem k ukrajinskému národu zbavuje je jakýchkoli nadějí. Ukrajinský národ je na tak nízké kulturní a civilisační úrovni, že není schopný být samostatným a řídit své osudy sám; je sice nepochybné, že pod skvělým vedením německého národa dopracuje se skvělých úspěchů, ale to se stane postupem času a nyní je v jeho zájmu, aby svou práci dopomohl Německu k vítězství a sám se něčemu přiučil. — To v podstatě říká gen. Kizinger a všem je rázem jasno, že Německo nikdy svobodný stát ukrajinský nezdří. Po tomto projevu OUN přetrhává všechny svazky s Němci a odvolává všechnu milici. Tato odchází se zbraněmi do lesů. V lesích se začínají tvořit partyzánské oddíly. Bývalí milicisté se stávají vedoucími. Z OUN se stává UPA — ukrajinská povstalecká armáda. Užívá se jen oficiálně, lidově se říká

„banderovci“, což používá se tak vžívá, že slobu i pro označení úřední.

Banderovci abroží a po lesích nerušeně evičí. Vojenský výcvik je tvrdý a důkladný. Za zlato, dolary a potraviny kupují zbraně. Hlavně od Itálii a Maďarů, ale i němečtí vojáci prodávají. Obě strany jsou svými obchody spokojeny.

Kdo by myslel, že banderovci obrátí zbraně proti jejich dřívějším majitelům, byl na omylu. Jejich první útok je namířen proti Polákům usedlým na Volyni, Polesí a Podolí (jsou to většinou bývalí polští legionáři). Nepřipravení Poláci stávají se obětmi zákeřného útoku. Banderovci je bez milosti vraždí. Očišťují prý Ukrajinu. Ve skutečnosti mají se za celá staletí, která znamenala pro ně porobu tatarskou, ruskou a polskou. Hněv po celá staletí uhačovaného národa činí z nich barbary. Nevraždí jen muže (samozřejmě bezbranné), ale i ženy, děti a starce. Bezbranní Poláci zmírají pod rannými seker, nožů a páčeb nebo jsou za živa upalováni ve svých domovech. Utíkají proto do měst, kam prozatím se banderovci neodvážejí a pomýšlejí na odvetu. Dávají se do služeb Němcům — svému úhlavnímu nepříteli. Němci z nich tvoří milici, která podniká trestní výpravy. Masakry, které z toho povstávají, stávají se chloubou té či oné strany. O účastnících se mluví jako o hrdinech.

Banderovci vyvíjejí stále větší činnost a jejich síly denně rostou. Vyhazují do vzduchu mosty a vlaky, přepadají a osvobozují transporty odvěkávaných lidí do Ríše na otročskou práci, napadají menší města a likvidují v nich německé posádky a posléze obsazují celé okresy. Němci v odvetu bombardují ukrajinské vesnice, stílejí obyvatelstvo a vypalují stovky vesnic.

V té době srak banderovců se obrací na poslední jinonárodní větev na Volyni, která nějakým zázrakem ušla větší jejich pozornosti — na valyjské Čechy. Banderovci jim nabízejí vstup do svých jednotek a když tito odmítají, poukazují na různost a protichůdnost politických linií, snaží se přimutit je násilím. Na obou stranách se začíná používat zbraní. Po několika větších a menších šarvátkách je banderovcům jasné, že k provedení svého plánu z taktických a vojenských důvodů nemohou soustředit potřebné síly. Upouštějí proto od svých požadavků a pokračují ve vyhlápaných již cestách — ničí Němce a ozbrojují a rozprašují menší vojenské oddíly satelitů Německa.

S blížící se východní frontou zaplavují západní Ukrajinu oddíly rudých partyzánů, s kterými banderovci svádějí kruté boje. Když přichází fronta sama, bijí banderovci Němce, kořisti zbraní a jiný válečný materiál, potýkají se však také s Rudou armádou, která osvobozuje západní Ukrajinu. Když se fronta přemáhá k Visle, vyhazují zase vlaky a mosty do vzduchu, přepadají menší vojenské oddíly a zabírají mužům vstupovat do řad Rudé armády.

Přichází 9. květen 1945. Mír. Dlouho kolující zprávy, že prý Bandera je mrtev (zavraždili prý jej Němci) nabývají rozměrů a mezi banderovci nastává rozkol. Jedni — hlavně inteligence — považují další boj za marný nebo nešťastný a snaží se vplout do civilního života — ostatní — hlavně venkovský lid, — snaží se vést boj do konce a odchod ze svých řad považují za zradu. Inteligence utíká, aby se skrýla ve městech. Je však z velké části postřílena nebo končí na dně studni.

Začíná se věřit šířeným zprávám, že Bandera je živ a pracuje dále. Šeptá se o spojení banderovců s PAK (polska armija krajowa) a s WIN (wolność i niepodległość). Má to být sňatek s rozumem. Spojenectví je namířeno proti polské a sovětské vládě. Obecně se věří, že hnutí je podporováno cími mocnostmi.

Vláda polská a sovětská nemohou do nekonečna trpět činnost podvratných živlů a podnikají proti nim výpravy. Banderovci po velkých ztrátách opouštějí hojiště a vydávají se na cestu na západ, kde doufají patrně nalézt asyl a v případě války — vojenské uplatnění. *Hynek Ostrý*

Jak je to s banderovci?

V poslední době četli jsme už několikrát zarmoucené zprávy o tom, kolik padlo našich mladých aspirantů v bojích proti t. zv. banderovcům. Byl bych velmi vděčen, kdyby nám některý odborník vysvětlil dvě okolnosti, s nimiž si marně lámu hlavu.

Banderovci nejsou považováni za pravidelné vojsko a nejsme s nimi ve válečném stavu, naopak jsou vždycky označováni za nebezpečné lupiče, a pro vnitřní bezpečnost máme SNB. Zůstává tedy záhadou, proč je proti nim vysíláno vojsko, nota bene většinou aspirantů, kteří mají jen několika-

měsíční výcvik, když proti lupičům máme silné, dobře vycvičené a ozbrojené bezpečnostní orgány — profesionální Banderovci jsou všichni staří, zkušení „mazáci“, kteří prodělali za několik let bůhví kolik bojů a potyček, kdežto naši aspiranti jsou nezkušení vojáci, z nichž ani jeden možná nedostal křesť ohněm. Jak je tedy možné, že proti silnému útvaru banderovců (viz Svob. noviny 17. VIII.) byla vyslána na slabš četa aspirantů bez kulometů, s rozkazem napadnout tlupu, a proč se takového nebezpečného průzkumu nezúčastnily útvary SNB, složené ze zkušených bojovníků? Jestli je možné, že se banderovci procházejí po republice od východních hranic Slovenska až na Kyjovsko, proč se proti nim nestáhly, hned jak se objevili, oddíly SNE z širšího okruhu a nepotřeily je?

Druhá otázka je neméně záhadná. Všechni bývalí vojáci mi jistě potvrdí, že 120 ostrých patren bylo už pořádně zatřetí. Kdyby každý z banderovců byl v květnu r. 1945 vybaven největším počtem nábojů, neměl by dnes k dispozici ani jeden náboj, protože by byl všechny již dávno spotřeboval, uvážně-li to nekonečné množství potyček. Potraviny a všechno ostatní mohou si tlupy opatřit prosím loupeží, ale odkud si opatří náboje do pušek a samopalů a hlavně do kulometů? Od vesničanů jistě ne. Vyhloupl nějaké to municové depot také není malíčkost a na dlouho by to jistě nevystačilo. Vysvětlí nám tedy někdo, kdo je zásobuje střelivem?

K. J.

Potrestaná snaha o nápravu

Leccos se dělo ve veřejné správě po květnu 1945. Je tak za námi, poměry se znatelně zlepšily, anarchii vystřídal řád, počítá se, předpisy, nařízení a zákony se plní, rozhoduje se podle práva. Ale boj o tyto samozřejmosti byl tuhý. I oběti byly, ale stálo to za to.

V jednom úřadě se páchaly nepravosti. Noví vedoucí přimhuřovali obě oči, podrženci toho využívali, fašovaly se podpisy. Někde se prý hledělo na zastaralé předpisy, nutně se úřadovat tak, jak to žádá lid, bez zbytečných rozpaků, předpisy jsou pro staré byrokraty. A tuž se úřadovalo, že z toho bylo slušným lidem úzko. Příslušný referent marně prohlašoval, že je to v jeho kompetenci, že bez jeho podpisu nelze akta vyřizovat, že se musí řídit předpisy, že se děje nesprávnosti. Nebuďte asociálem! tak se mu odpovědělo. V zoufalství sedl a napsal o tom novinám. Šelrně, bez udávání pravých skutečností. Jen aby bránil zájem státu. A pomohlo to. Hned dostal, což jeho bylo a co mohl a musil konat z pověření vyšších míst.

Příslušné ministerstvo má fiskového referenta. Ten článek v novinách vystříhal, předal presiditu, a to našlo úřadní nižší stolice, aby zavedl vyšetřování. Zavedlo se, ale brzy se ukázalo, že by z toho byla Panama. Proto referent v dobrém víře, že co je pryč je pryč, jen když to přestalo, vypracoval zprávu s návrhem, aby se případ považoval za vyřízený a připsal se na konto ztrát, vznalých mimořádnosti poměrů po květnu 1945. Nechtěl, aby se případem usudila zaměstnávat vláda, aby z toho někdo stranleky těžil. Zapřel v sobě stranlečnou příslušnost, a i když by jeho strana měla velmi účinný agitáční materiál, kdyby se odhalila celá pravda, v zájmu veřejném doporučoval zastavit další šetření. Aby z toho nebyla ostuda.

Jaké však bylo jeho překvapení, když za rok potom dostal disciplinární důtku, poněvadž jako referent měl zabránit porušování předpisů tenkrát po květnu 1945. Tedy v době, kdy závodní rada, zmocněnec a noví lidé v úřadě kašlali na předpisy a převzali rozhodování o všech záležitostech bez ohledu na právní stav. Náš referent se nejdříve dopálil a chtělo hájit svoji čest. Ale nakonec si řekl, že ušetří státní správu dostky disciplinárních řízení s těmi, kdož tenkrát zneužili úřední moc, kdož fašovali jeho podpis, nebo vyřizovali akta bez jeho podpisu na fiskopisech s jeho vytištěným jménem jako referenta, kdož písemně naváděli k porušování předpisů atd. že spolně bojkou pilulku výtky, nespravedlivě mu udělené v zájmu veřejném. Vědomí, že svým činem zabránil dalším škodám, mu prý nestačí.

Podobných případů bylo víc, ale zvítězilo právo, zvítězili slušní lidé a i ti, kdož tenkrát jednali bez škrupul, dnes uznávají důležitost toho, že právo je právem, že se ví, co se smí a co nesmí. Neboť anarchie zneužívali velmi často lidé, kteří v revoluci viděli jedinečnou příležitost dostat se někam kam by se normálně nedostali. A ti jsou nepřijemní všem, kdož to s republikou a s národem myslí doopravdy dobře.

Návrh

Vyskytly se již zde dva návrhy, jak pomoci veřejnosti, aby se mohla lépe a pravdivěji orientovat v našem vnitropolitickém dění. První pisatel se ani neodvážil formulovat svůj návrh konkrétně a vyjádřil svoji roztrpčenost nad nedostatkem objektivnosti v našem tisku feuilletonem, ve kterém snil již napadený politik o dohodě, kterou se mělo uskutitnit, že střídavě hostovaly politické strany jednou stránkou v tisku druhých politických stran. Druhý článek („Papirová opona“) obsahoval již věcný návrh, aby tisk jedné strany připustil do svého deníku článek politika strany druhé.

Zajisté by to znamenalo hodně, již to by přispělo k snadnější orientaci čtenáře.

Jak ale zajistit, aby host nebyl „pouze hostem“, jemuž se milostivě dovolí, aby směl něco říci, ale kterého je možno kdykoli vyhodit, stane-li se nepohodlným? Těžko by se podařilo nalézt záruky, aby se tento pokus podařil.

Honosíme se tím, že všechny strany dělají vládní politiku, politiku ve smyslu vládního programu, nemáme vlastně opozici, je nebo má být i nás spolupráce všech stran, měly by fungovat koordinační výbory, s oblibou přetiskujeme výroky cizích pozorovatelů, že jsme skutečně demokratickým státem, ve kterém všechny strany spolupracují na budovatelském programu. Národní fronta snad není, aspoň na nejvyšších místech, tak úplně prázdným pojmem. Ale podíváme-li se na politickou nevráživost kolem sebe, na to, jak stranická příslušnost trapně ruší osobní vztahy a spolupráci odbornou, je-li nám nepřijemné, že vládní stranický předpoklad a sedí jako těžká mraha na myslích našeho národa rozskatulkovaného do partajních kartoték, pak bychom skutečně měli udělat něco víc než se jenom občas zmínit o Národní frontě.

Spolupráce jednotlivých stran by se měla projevovat tak konkrétně, jako jejich vlastní politická linie. Ústřední výbory politických stran mají své tiskové orgány, své deníky a týdeníky. Proč by nemohl existovat i orgán ústředního výboru Národní fronty? Nemyslíme při tom na deník, ale na týdeník. Jím by dokumentovaly politické strany svou vůli k spolupráci a existoval by hmatatelný důkaz, že spolupráce je skutečností a že je dán předpoklad pro to, aby naše politika vnitřní nebyla jenom čtyřmi rovnoběžně vedoucími liniemi pro nejbližší praktické úkoly, ale že se skutečně uplatňuje snaha po politice nadstranícké, vládní, výchova k státnosti a politice státní.

Redakční kruh by byl zhruba složen z příslušníků všech existujících politických týdeníků. Samozřejmě by se nesměl státí doménou jedné strany, nesmělo by existovat zastoupení podle nějakého klíče, nesmělo by se hlasovat a přehlasovávat, jestli má být to nebo ono otisknuto. Všechny politické strany by měly vyhraněn rovný počet stran, na kterých by uveřejňovaly články úplně podle své vůle. Muselo by být pamatováno nejen na politické strany, ale měly by být otevřeny dveře i organizacím jiným (ROH, kulturním a odborným). Dále by muselo být dost místa pro dopisy čtenářů, nebo takových straníků, kteří by svůj článek neposílali přes redakci svého tisku.

Takový týdeník by měl být vyhraněn především tomu, co naše strany dělají, polemikám a vyrovnávání rozporů, ne neslaným a nemastným článkům, které v novinách přecházíme, protože předem víme co v nich je. Tam by bylo možno uveřejnit vysvětlení k nespravedlivému nařčení a přesvědčením, že je budou čísti skutečně všichni, nejen příslušníci jedné strany. Těžko by potom bylo možno dávat příslušníkům své strany klapky na oči. Náznaky různých stran a tendencí skreslené zprávy by zde měl čtenář jako na dlaní a dopracovával by se tak spíše k objektivní pravdě. Pomohlo by to k větší soudnosti a objektivnosti čtenářů a dosahování pravdy ne stranické, ale objektivní. Demagogie některých tvrzení vystavena porovnání s tvrzeními jinými byla by pak příliš jasná a zřejmá, než aby jí bylo možno tak lehkomyšlně užívat.

Pomohlo by se tím také svobodě čtenářově. Přes polemiky, obvinění a obhajování, přes vysvětlování jedné věci různým způsobem dostávali bychom se tak k názorům věcnějším, pravdivějším a ucelenějším. Rozpory mezi stranami, ideami a názory by se pod zorným úhlem spolupráce aktivní anebo osudové vyrovnávaly a dostali bychom se tak dříve k té žádoucí státnosti.

Pravděpodobně politické strany nebudou mít pochopení

pro takovouto formu vyřizování polemik a rozporů. Počítají přímo s tím, že jejich list někdo vyhledává, aby sledoval určitou rozepi nebo zprávu a tím se vystavuje možnosti být ovlivňován jinými tendenčními články, a o to jim právě jde.

Kladným postojem k orgánu Národní fronty by naopak dokazovaly, že se nebojí vystavit se kritice za tak objektivních podmínek a že jejich vůle k spolupráci je skutečně upřímná a důsledná. Zde by v dalším vývoji bylo jasné vidět, zda strana spolupracuje jenom v mezích tuctnosti anebo jestli iniciativně přispívá k jednotě a svornosti národa, k Národní frontě, k jednotě názorů, k pravdě a k objektivnosti. Zde by byla příležitost bojovat proti jednotě monopolistické a dopracovat se k jednotě vyšší, nadstranícké, státní.

Vlastimil Klíma

Hrozba jako argument

Náš stát stává se již den za dnem pevnější státem právním, a přece ještě i dnes každou chvíli, když státní administrativa vymáhá věc pro někoho nepopulární, slyším, jak ten, kdo má nepopulární věc plnit nebo strpět, brání se ne věcnými argumenty a právními prostředky, nýbrž hrozbou, při čemž hrozba stávkou bývá hrozbou nejoblíbenější. Hrozí se stávkou dělnickou, úřednickou, hrozí se stávkou školskou (když někde má být zrušena nějaká škola); hrozba se stala argumentem a lokální národní výbory a Nár. fronty vyhrožují tímto argumentem veselé ústředním úřadům. Jsou doby velmi nedávne, kdy ti, kdo dnes nejloučejší vyhrožují, neměli takovou kuráž. Kdy poslouchali jako hodlny, kdy bez reptání plnili kdejaký rozkaz a kdejaké nařízení, kdy se neodvážili hlasitě zareptat, zaprotéstovat, zahubovat, natož pohrozit. To tehdy poroučeli cizí — proti vlastnímu státu, proti vlastním lidem je najednou vše dovoleno. Inu ovšem, daes nám nehrozí koncentráky a nevisí nad námi Damoklův meč gestapa. Čech na Čecha si, panečku, jinak troufá! Najednou je u nás hrdinů, a jakých! Hrdinů proti českým lidem, proti české administrativě, proti našim úřadům a úředníkům. Podivné hrdinství. Hrdinství státoborné.

Jiří Zhor

Ministry na přiděl!

Nedávno se tázala redakce Mladé fronty šéfredaktora Komsomolské pravdy: „Jak pracují redaktoři Komsomolské pravdy v organizaci Komsomolka?“ Burkov odpověděl, že hlavní prací redaktora je práce v redakci; to je dostatečný pracovní úvazek, není možno třístít jej dalšími pracovními povinnostmi.

Jak pracují v našich politických stranách redaktoři našich listů? U mnohého by odpověď začla, že má projev na pěti až dvacetí schůzích měsíčně. Noviny často podle toho vypadají. A projevy někdy také. Svaz novinářů jakožto odborová organizace anebo úřady ochrany práce by měly nařídít, že žádný redaktor nesmí být svou stranou donucen k veřejnému projevu častěji než jednou do roka. Setřme však zejména časem ministrů i poslanců. Je třeba, aby k lidu mluvili častěji než redaktoři, kteří mluví denně ve svém listu, avšak i u nich by měly úřady ochrany práce nařídít, že — s výjimkou projevů ve sněmovně — jeden projev a jeden článek do měsíce u ministra a pět veřejných řečí a pět článků do měsíce u poslance je nejvíc, co na něm lze žádat. I když méně je více. Úrovně je nám zapotřebí jako soli, ne množství. Jdeme do roku, plného jubilejí, oslav, manifestací — a voleb. Vydržme tu spoušť jen tehdy, uskrovně-li se solidárně celá Národní fronta. Vydržme ji jen tehdy, budou-li i ministři na přiděl.

-19

národní hospodář

Drev

Třetí dějství pozemkové reformy

Podle dr. ing. Kořátka dojde ještě letos k jednání o revisi pozemkové reformy. Bude to její třetí dějství a bylo by neopatrné považovat je za poslední. Konfiskace statků a velkostatků patří totiž ještě k světové válce, je v XI. čl. košického programu a má své osobité normy.

Po dlouhé pauze se doporučuje si zopakovat, co před tímto třetím dějstvím předcházelo, co se stalo a nestalo.

Dějství první

Bylo poměrně hodně dlouhé. Začalo v listopadu 1919 a skončilo za hrobového ticha bez potlesku v květnu 1935. Bylo slavné a bohaté hlavním dějem i episodami. Bylo v něm dost humoru — Slováci již tehdy vedli prim a měli nejlepší komické úlohy — a tak bylo mnoho, kteří se smáli a také mnoho, kteří zlostí plakali. Byla to doba, o které se právem mohlo říci, že peníze ležely na ulici. Dobrý tučet šikovných advokátů tu i na Slovensku zanechal vědy a procesů a věnoval se pozemkové reformě.

První zauzlení v ději přišlo jako blesk s nebe. T. G. Masaryk si pozval předsedu pozemkového úřadu a položil mu otázku, má-li vůbec nějaký program nebo plán. Bylo to na konci jara 1920. A to byla bída pro kozáky. Plán tu nebyl. Musil tedy býti vyroben. Tři tehdejší kápa úřadu pozval si tedy předseda dr. Vyškovský a pověřil je, aby každý z nich se pokusil o nějaký plán a to hned.

V málo dnech byly zde tři programy. Prof. dr. Macek řešil věc s hlediska finančně politického. Úvěr nabývatelům a placení náhrady za převzatou půdu. Dr. inž. Voženilek jako stratég a politicky již zkušený muž vytyčil bojiště podle plánu a volebních potřeb agrární strany a bylo viděti praporky agrární fronty. Třetí — pisatel těchto řádků — předložil plán s hlediska národního a ideového: aby se počalo od hranic a postupovalo se od hranic do vnitrozemí, a to od největšího majetku k nejmenšímu, aby se převzatá půda přidělovala na zkoušku jen do pachtu, z pachtovného aby byly uspokojovány nejnnutnější finanční potřeby. Tento plán dokonale pohofel. Byl přijat plán Voženilkův. Z plánu Mackova to, co nepřekáželo plánu agrárněpolitickému ve věcech finančních.

A tak vyšel program nikoliv národní a ideový, nýbrž seznam jmen velkostatkářů a jejich statků jako plán pro první pracovní období. Začalo se vesele parcelovati uvnitř českých a slovenských krajů na zlatém pruhu země České v Polabí, na Hané a v Pováží. Jednání o lesy měla častá a veselá intermezza, obchodně vznikala nedorozumění, jeden rok se něco propustilo ze záboru, příští rok bylo kupováno z vojenských důvodů. Státní statky a lesy si vybíraly podle slov dr. Vyškovského ve vnitrozemí mandle a rozinky a jinde v pohraničí nejevily zájem, strategické důvody pro ně neexistovaly. Ale to byly jen umělé bouřky a blesky s kalafunou. Společná vášeň honební vše napravila. A tak se tedy postátňovaly nebo kupovaly lesy . . . . . a honební revíry.

Druhé zauzlení bylo prudší a mělo dramatický spád. Z velkostatkářů ti, kteří neměli smysl pro humor, se začali ježít a nechtěli pochopit, že s nimi státní správa hraje házenou. Pozemkový úřad bral majetek a finance předpisovaly dávkou z majetku. První nic neplatil a zpravidla dal zapisovatí náhradu do náhradové knihy. Někomu přece jen platil hotově, kdo se těšil zvláštní přízni. K těm patřil Schwarzenberg a říkalo se, že jsou v tom nepokrevní příbuzenské styky jeho správy s důležitým pohlavěm pozemkového úřadu. Finance oceňovaly majetek podle svého a chtěly peníze na dlaň. Vznikaly tak rozpory, jimž ani cizina nechtěla rozuměti. Největší vtíp se podařil u Fürstenberga (Křivoklát), kde rozdíl mezi náhradou za majetek a předpisem dávky z majetku činil v neprospěch Fürstenberga celé desítky milionů Kč.

A tak se stalo, že reagoval také T. G. Masaryk a v novoročním poselství se dotkl těchto nesrovnalostí a vyslovil své: »tož opravujeme«. A nyní nastala vojna. Nejdříve palbou z Venkova. Po dělostřelecké přípra-

vě vytáhl do boje Rehoř-Vraný, šel s chasou na hrad a tam si důrazně vyprošoval, aby se hlava státu pletla jim do jejich pozemkové reformy. Agrárníci ukázali hradu zuby. Jak je to poučné, co se může státi, když jedna politická strana se zmocní celonárodní a celostátní akce a považuje ji za svou!

A nyní se šlo od voleb k volbám. Ostatní strany si řekly malé ryby také ryby, zvykly si na občasně příkrmování drobty a jejich slabé protesty byly lehce umlčovány. Nestálo to nic, nějaký zbytkový statek pro příbuzného, něco se beznadějně združstevnilo a bylo zase klidno. Ani interpelace se nemusila vždy vyříditi. V tomto klidu se občasně hemžily chodby t. zv. pozemáku poslanci a senátory. Jen se dali ve sněmovně (senátu) zapstati a již byli venku. Marně se ucházel pisatel o podporu na filmování vrat úřadu v době zasedání sněmoven.

Tento klid totiž nastal, když první vojevůdce byl již unaven bojem s nespokojenci nebo pošetilými idealisty a učinil r. 1926 místo daleko chytřejšímu agrárníku dr. ing. Voženilkovi, který mu přátelsky pomohl sestoupiti s koně. To již tu byl zapracovaný jeho personál, se kterým si věděl rady. Znal jeho slabosti, shovívavě je trpěl, jen když dobře přihrával a nekazil hru. Ostatní politické strany, jak shora naznačeno, si velmi brzy ochočil, kde ho to nic nestálo, rád vyhovoval, ale nikdy na to nezapomněl, aby to zavčas nepřipamatoval. A tak vznikla jednotná fronta. Ta se udržela až do jeho odchodu do lihu. Když viděl, že se nedá již nič velkorysého podniknouti, řekl si: skončil jsem pozemkovou reformu, zbývající melouchy a dodělávky ať skončí někdo jiný. Dal narychlo zákonem zrušiti pozemkový úřad, připojiti personál k ministerstvu zemědělství. A tak neslaně, nemastně zakončil v květnu 1935 první dějství pozemkové reformy, když dříve dal právníky prozkoumati, že mu patří ještě po tři roky aktivní plat ročně 100.000 Kč a výchovné pro děti 3.000 Kč.

Dějství druhé

Začalo s novým náčelníkem. Toho ani nenapadlo likvidovati. V mladickém nadšení měl pino plánů. Zase chodili velkostatkáři, advokáti, poslanci a senátoři, již ne tak často, ale přece. Kdo hledá, najde, a tu a tam se přece něco našlo, co by se dalo přejímati nebo koupiti nebo propustiti. Hrozila válka. Ale nejchytřejší pán se nedal. Dohře, bude válka, budeme tedy kolonizovati. Budeme kolonizovati pohraničí. To, s čím se mělo začít roku 1920, to chtěli dělati roku 1938. Přišel Mnichov. Ale ani to nestačilo. Dali se zase do lesů. Chtěli přejímati hřebeny z důvodů strategických. A nejchytřejší muž úřadu snil o letním nebo zimním pobytu v horách. Zase to bylo Vrchlabí a Czenibo-Morzin. Ten šťastný výherce, jenž měl dostati od státu peníze ještě rychle před 15. březnem 1939, kterážto datum uzavřelo druhé dějství pozemkové reformy. V němž bylo již cititi silné prvky antisemitské.

Dějství třetí

V prvním dějství (1919—1935) se opravdu něco udělo a nebylo vše špatné. Spíše bylo více dobrého než špatného. Morálka ovšem nejvíce v té době utrpěla. Podařilo se venkov dokonale zkazit. Zemědělské dělnictvo pohofelo. Pisatel nemůže zapomenouti na dělnictvo v Tovačově na Guttmannově velkostatku jak prosilo, aby bylo ponecháno na místě, a aby arondovaný vzorný statek nebyl parcelován. Nic naplat, statek byl roztrhán na zbytkové statky. Agrárníci se Stoupalem již rozhodli. Úřad pínil jen dané mu rozkazy. Jinde fa Schöller, Mnichovo Hradiště — agrárník Dubický posílal dělnictvo do Jizery (na regulační práce). Zájem o zbytkové statky a zájem proti sociálnímu pojištění ovládal mocenské posice agrárníků. V něm mizely všechny epizody v jejich politickém světě. Jako když syn prosil jejich úřad, aby tátovi nic nepůjčoval, že je to mluвка, nestarájící

se o hospodářství, jemuž ani nerozumí, že chodí jen po schůzích a přivede rodinu na žebráckou hůl. Půjčka byla povolena. Nic zvláštního nebylo rabování peněžních ústavů půjčkami na zbytkové statky. Samozřejmě musila být ochota Hypoteční banky vyplatiti půjčku bez odhadu — první odhad byl totiž nízký, a po vyplacení půjčky nařizen nový odhad, který by vyhovoval. Na Slovensku byli na tom argaláši ještě lépe, musil být utvořen a přidělen zbytkový statek, který ihned nabyvatel propachtovat původnímu vlastníku. Ten platil nabyvateli pachtovné a půjčil mu na věčnou oplátku peníze na zaplacení zbytkového statku. Venkov přece jedná rodina. Nebylo vše jen na zadlužování, také spekulace na burse stála peníze. Ke hře lákala zejména agrární Škodovka. Rozvrat způsobený agrárníky byl nejmutednější národní přípravou pro Mnichov. A nepřítel nás po celou dobu pozoroval. Hříchy agrárníků v poz. reformě měly v neposlední řadě také vliv na hranice protektorátu. Viz na př. způsob provádění poz. reformy na Schönbornové (Kristina) velkostatku Kouty Trhanov. Tak se Němci dostali až k Plzni. Runciman si jistě odvážel zajímavý materiál nám do Londýna.

Intermezzo po 15. březnu jest jinou kapitolou. Němci pokropili mrtvolu živou vodou a vzkřísili k samostatnému životu Bodenamt. Brali majetek podle našich zákonů, dávali nuceně správce a své komisaře, majetek sobě přidělovali a rabovali. Ukázali, že vše o nich je pověra: byli korupční, líní, nejmizernější organizátoři, byli to jen lupiči.

Po tomto historickém úvodu můžeme již přejíti k chystanému třetímu dějství pozemkové reformy. Je pravda, že první reforma nebyla provedena do všech zamýšlených důsledků. V zásadě nemělo zůstat vlastníkům více než 150 ha zemědělské půdy nebo 250 ha půdy vůbec. Je pravda, že další propouštění ze záboru mělo být jen výjimkou. A přece dostalo se ze záboru 2.000 vlastníkům na 2.000.000 ha půdy a odročeno bylo provádění pozemkové reformy na 300.000 ha. To jsou fakta. Je pravda, že zbytkové statky dostávali také nezemědělci, politické, předsedové spr. rad (Škodovka j. p.), advokáti, bankovní ředitelé s mlékařským kursem před 30 a více roky. Je pravda, že se obohacovali prospěchářů směnou špatného za dobré. Je pravda, že bylo mnoho pletich kolem zbytkových statků a mnoho velmi značných příspěvků pro agrární stranu, tedy korupce. Tedy zase by zde byl důvod revise. Každá doba má své mravy a nemravy. Jinak to tehdy snad ani nešlo. Zůstanou však některé překážky, které bránily již z počátku přísnému postupu.

První dějství bylo zamořeno diplomatickými intervencemi. Vlády anglická, italská, švýcarská, francouzská intervenovaly ve prospěch svých (?) státních občanů jako vlastníků velkostatků. Němci a Maďaři žalovali republiku u rozhodčích soudů. Němci sice s velikými rozpaky, ale přece jen dávali i Schwarzenberga do seznamu svých chráněnců. Máme znárodněný průmysl, máme konfiskovaný majetek a chceme revisi a důsledné provedení pozemkové reformy. Diplomatických intervencí jest již jistě dost.

Byly ohledy církevně-politické, správně ohledy na majetek církve římsko-katolické. Nevíme, zda zase nebudou. Byly překážky finančně-technické. I ty zůstaly. Nebudeme zatěžovati veřejné finance udržováním burdov bez půdy, ani je nebudeme bourati. A nemáme-li sami rozum, přečteme si 100 roků starou knížku Bastiaty »Co je a co není vidět«.

Zůstanou překážky sociálně-politické a výrobní. Před 22 roky razili agrárníci heslo parcelace šmahem. Prohráli je, pisatel ovšem dostal důtku za své články v Právu lidu. Dokonce Řehoř-Vraný přesedlal na úspěšného zbytkáře. Některé pravdy přecházejí generace. K těm patří poučka Albina Bráfa v jeho zemědělské politice, že u nás jsou nutná a hospodářsky odůvodně-

ny všechny tři druhy velikostí zemědělských podniků, od nejmenšího do největšího. Z nás Dánsko nikdy nebude. Pro malé podniky máme dnes o jeden důvod více, a to populační. Nejvíce se dětí rodí v malých, státních poměrech. Bylo tomu u nás vždy u havířů i u domkářů. Pamatujeme si populační přírůstky na Podkarpatské Rusi. Největší nároky na životní míru měli u nás před Mnichovem vlastníci zemědělských podniků středních velikostí. Důchod ministerského předsedy a do tří roků nadělali hotové jmění pro veliké věno dcery! Velké podniky soukromých vlastníků udržoval výnos z lesů. Není také u nás otázkou, kdo nejvíce těžil z bídy měst ve válce. Velké podniky to nebyly, střední si již hodně přisadily a malé podniky bez kontroly čeledí a úředníků provedly největší majetkové přesuny v dějinách českého národa. Není ještě dokončena konfiskace zemědělského majetku a jeho rozdělení rolníkům. Nevíme tedy, není-li již kvota malých zemědělských podniků — zdravá pro naše poměry — vyčerpána. Doly, fabriky, města a vojsko může být účinně zásobeno jen velikými zemědělskými podniky. Ze již nikdy nebude válka? S trakařem na trh již jezdit nebudeme.

Zůstanou zde překážky zadlužení. Pozemková reforma není konfiskace. Zde se musí platit. Je dost případů, že přídělci kupovali za 4000 Kč a zadlužili příděl 24.000 Kč i více na jeden hektar. Jsou tedy v právu věřitelé — peněžní ústavy — a my všichni máme a budeme ještě mít daňového zatížení až po krk, abychom měli přispívati na sanaci. Náhrady za převzatý majetek z prvního dějství pozemkové reformy činily $\frac{1}{5}$ až $\frac{1}{2}$ ceny, obecně. Dnes cena dvojnásobně sklízň je nejméně dvojnásobně vyšší, než průměrná tehdejší cena přídělů. Za Rakouska dvůr v blízkosti měst nebo dolů vydělal jen na mléce celé pachtovné a všechny daně, celá úroda šla pak do kapes pachtýře. Vše záleží na lidech, jak říká František Modráček, socialismu máme dost, socialistů je nám třeba. V plánu je také se podívati na zuby, těm zbytkářům, kteří dostali statek na úkor drobného přídělu nebo na škodu veřejného zájmu. Maně se nám vybavuje říčení Jacka Londona z bílého severu, jak kolem táborového ohně kolem dokola v noci svítí jako žhavé uhlíky oči číhajících hladových vlků. To bylo za agrárníků, kdy úmyslně byla pěstována chtivost lidí po cizím majetku a chuť byla uměle vydražďována. Jak to řekl jeden agrární kortěš zbytkář, který konečně povolil politickému útisku, dal se k nim a sázel tisícové příspěvky na selskou jízdu? »Vy jste jenom jeden (t. j. hlas pro volbu) a ve vesnici jich máme 50. A ty si budeme pěstovati!«

Ať žije myšlenka ministra Ďuriše: prozkoumati důkladnou revisi první a druhé dějství pozemkové reformy a připravití nápravu a konečně ji dodělati. Ať žije myšlenka, že sám lid udělá tuto revisi na místě. Lid to jistě udělá ať již dobře nebo méně dobře. Někdo však tu revisi zpracuje. A to bude úřednický aparát ministerstva zemědělství. Pan ministr Ďuriš jistě ví, jaký aparát převzal, nebo lépe řečeno musil převzít. Z něho rekrutovali agrárníci své gardové pluky. Z něho měli své volební kortěše. Z něho měli své referenty pro sjezdy strany. Že by z kozlů se staly sýkorky? Tomu jistě nevěří ani pan ministr. Je pravda, všechny nemá, jsou ještě jiné úřady, jako je zemský národní výbor, kam jich dost a dost zavčas po revoluci z jeho služeb a i odjinud odešlo. Kde vezme pan ministr tolik hajných, kteří by se mu nespočetili s pytláky? Zatím posice bývalých agrárnických kortěšů jsou novým jmenováním petrifikovány. Nebude se něco z historie opakovati? Tenkrát stačilo, když v roce 1920 přišli do pozemkového úřadu dva okresní soudci, jeden si dal do kapsy Venkov a opřel se o sekretariát agrárníků, druhý schoval sice Národní listy, ale opřel se o dr. Kramáře. A oba se stali 1924 odborovými přednosty. S jakými novináři v kapsách se chodí dnes po úřadě?

A tak nezbyvá, než počkati. Bude ještě jedna pozemková reforma, při které budou mizeti u nás meze. Ale nebudou to ani kolchozy, ani předmnichovská zkrachovaná výrobní družstva. V Čechách je jedna čtvrtina zemědělské půdy zralá pro nejrychlejší scelení. Na Moravě jedna třetina. Budeme musiti tu věc jinak vzít do rukou. Věčně nebudeme své země kolonisovati polskými a slovenskými cikány, Talíány, Bulhary, Maďary a Rumuny. Parcelace šmahem ovšem také nebude. Ale meze půjdou pryč a nastoupí stroje.

otázky a odpovědi

Školská reforma

Je to nepříjemné, napravovat chyby jiných, ale nutno říci otevřeně, že to byla nesprávná taktika představitelů učitelstvu po květnu 1945, která vyvolala duchy, již se nyní těžko rozhánějí. Překvapující ústup od původní formulace jednotné školy II. stupně (jednotná, uvnitř diferencovaná škola II. stupně) a proklamování jednotné nediferencované školy II. stupně vyvolal prudkou reakci a posílil odpůrce jednotné školy i odpůrce státní školy tou měrou, že nakonec způsobil odklad přijetí zákona a přinesl škody celému školství. Tato reakce se projevila v celé naší veřejnosti a přinesla některé zjevy, na př. čtyři deputace školských pracovníků u pana presidenta republiky, organizační nekáze uvnitř Svazu zaměstnanců školství a osvěty, poplach mezi rodiči a pod. Obnažování slabín učitelského povolání snížilo prestiž učitelského stavu před veřejností, která má vždy sklon spíše generalisovat než výjimečné případy považovat za výjimky.

Staly se chyby, je nutné je napravovat. Není třeba se nad tím horšit. TGM jednou na otázku Karla Čapka, co dělal, kdysi tenkrát, odpověděl lakonicky: Chyby! V revoluci se dělají chyby. To je lidské. Stejně však je lidské, a dokonce mužné, je přiznat, a krásné, snažit se o nápravu.

Důvody pro jednotnou školu II. stupně

Požadavek jednotné školy vychází ze skutečnosti, že do-
savadní škola není jednotná. Celý systém školství se má upravit tak, aby jednotlivé stupně na sebe navazovaly, a byl veden určitým ideálním cílem, který je dán současným stavem společnosti. Jistě jiný cíl byl ve školství fašistickém (La Carta della Scuola z r. 1939), jiný ve společnosti liberální, jiný bude v naší socialisující demokracii. Naším ideálem musí být demokratický občan, prostoupený ideami dobra, spravedlnosti, pokroku, humanity, vlastenečtví. Všechny školské stupně se musí snažit o vyrovnání rozdílů mezi občany státu a ne je vyzvedat a uměle rozmnožovat. A zejména se má všem občanům státu dostat stejných podmínek, aby mohli rozvinout své schopnosti a vlohy, které mají dát do služeb svého národa a státu.

Stát zákonem nutí děti k povinné návštěvě. Nedává jim však stejnou příležitost, aby tuto povinnost mohli splnit ve společné škole jednoho typu. Je nedemokratické, aby se již v této době předem určovalo, kdo bude studovat a kdo se ze studii vyloučí. V době, kdy se uměle vyvolávají třídní protivy, jestliže část jedenáctiletých žáků odchází v témže městě do měšťanských a část do nižší střední školy. Dává-li stát nějakou povinnost všem, musí jim dát stejnou příležitost k právu, která z této povinnosti plynou.

V zemích klasické demokracie se již dávno usiluje, a také se již z větší části toto usilování uskutečnilo, aby se žactvo rozcházelo do různých druhů škol co nejpozději, ne dříve než před ukončením puberty. Vychází se z poznatku, že předčasným rozchodem nastává vzájemné odcizování žactva a vytvářejí se zárodky společenských kast. Doklady o tom by mohl podat každý učitel měšťanské školy v městech, kde je střední škola, stejně tak i rodiče žáků obou škol. Odcizení, které nastává ještě v době před pubertou, se zvyšuje zejména v době puberty, bývali spolužáci z obecné školy se již nikdy nesejdou a jsou si dokonale cizí. Tedy v době, kdy se uzavírají přátelství na celý život.

A mělo by se již jednou přestat s tvrzením, že měšťanské školy jsou přípravkami pro praktická povolání, když většina

žáků prochází prostě školami, které jsou jim nejbližší a nej-
snáze přístupné. To je optický klam, kterému zejména podlé-
hají profesori středních škol. Působí ve větších místech, kde
skutečně z měšťanských škol odchází slabší žactvo, které v
nich nesporně je, většinou na řemeslo, do obchodu a pod. Z
kvarty středních škol odchází také polovina žáků, ale ti jsou
z největší části ztraceni pro manuální povolání, neboť poby-
tem mezi nadanými a vzdáleností od stejné nadaných kama-
rádů na měšťance se dostali do prostředí, kde se dýchá jiný
vzduch.

A nezapomínejme, že také věcně vybavení středních škol
je dokonalejší, neboť náklad na jednoho žáka měšťanské
školy je průměrně asi o jednu třetinu nižší, než na žáka
střední školy (viz Velemínský, Jednotná škola, Čin, 1933,
str. 45).

Velmi často se proti jednotné škole operuje poukazem na
velkou variabilitu individuálních odlišností dětí. Nabízejí se
dvě řešení: buď se celý školský systém přizpůsobí této varia-
bilitě, pak by ovšem došlo k jeho úplné atomisaci, nebo se
všechny děti vřadí do jednotné školy a ta svým vnitřním
ustrojením se vynasnaží přizpůsobit se různosti dětských
individuálit. První řešení není proveditelné, o tom není nutné
rozvíjet debatu. Řešení druhé se dá provést jediné diferen-
ciací, ale o tom až v další kapitole.

Jinou námitkou proti jednotné škole je zdánlivě správné
tvrzení, že nová jednotná škola má zvýšit úroveň 89% žáků
nynějších měšťanských škol, a to za tu cenu, že by se snížila
úroveň 11% žáků nynějších nižších středních škol. Je to ná-
mitka velmi vážná a nelze přes ni přejít prostým mávnutím
ruky. Čelilo se jí povšechně tím, že prý jednotná škola II.
stupně se nevytvoří mechanickým sloučením nynější měšťan-
ské a nižší střední školy, ale že vyroste něco zcela nového.
To je ovšem mihavé líčení, které nepřesvědčuje.

Pozdráme se u této věci a věnujme jí trochu pozornosti.
Měšťanská škola je svým zaměřením, svými učebními me-
thodami a celým svým postojem bližší polořečnickému věku
zejména v I. a II. třídě. Je dále jisté, že odborní učitelé mě-
šťanských škol jsou k vychovatelskému úkolu pro tyto děti
lépe připraveni, poněvadž před příchodem na měšťanskou
školu učili několik let na obecné škole a seznámili se důklad-
něji s dětskou duší než kandidát profatury, jehož pedagogické
vzdělávání bylo dosud neuspokojující. Ze k tomu nutí — ze-
jména na městských měšťanských školách, kde jsou střední
školy — i nižší intelektuální úroveň přebraného žactva, na
jehož domácí práci se odborný učitel nemůže spoléhat, je
evidentní. V těchto třídách se nevystačí s metodami obvyk-
lými na středních školách: výklad pro všechny žáky stejný,
žádné dlouhé zkoumání, zda výkladu všichni rozumějí, domácí
cvičení, vyzkoušení, umíš — neumíš. Na měšťance se pra-
videlně na konci každého výkladu musí odborný učitel ptát:
Kdo tomu ještě nerozumí? Pak dá žákům, kteří porozuměli
výkladu, cvičení, test nebo pod. a věnuje se individuálně těm,
kdož neporozuměli. Tento způsob na střední škole v primě a
v sekundě je vzácností. To není výtka. Střední škola jako
škola výběrová si tak mohla počínat. Chyba ovšem je v tom,
že si střední škola v posledních letech žáky nevybírá, ale při-
jímá šmahem všechny žáky, kteří se do ní hlásí.

Ve III. a IV. třídě měšťanky (a ještě po několik příštích let
v kurse) by se však měl způsob vyučování nahore uvedený
změnit. Období dětské zvidavosti v těchto třídách obvykle
spíše odpovídá metody profesorů středních škol. Mnozí od-
borní učitelé měšťanek zapomínají, že mají před sebou do-
spívající žáky a stále jim servírují vyučovací metody, které
lze nazvat „podpěrné“. Je to zvyk, který má železnou košili,
ale také — a to je nutné přiznat — nedostatek věcných zna-
lostí u některých učitelů, způsobených někde slabým před-
běžným vzděláním a slabou úrovní odborných zkoušek. Mu-
síme žádat, a to opravdu důrazně, aby se zkoušky podle do-
savadního zkušebního řádu přestaly v nejkratší době konat,
a aby se vzdělávání učitelů škol II. stupně a jejich zkoušky
dostaly na vysoké školy.

Co plyne z tohoto zjištění? Podle mého mínění, musí jed-
notná škola být šťastnou symbiosou přednosti nynější školy
měšťanské a nižší střední školy. Nesmějí se do ní přenášet
vady obou typů. Pro přechodnou dobu bude nezbytné, aby na
ní vyučovali odborní učitelé nynějších měšťanek a profe-
soři středních škol, ale pro budoucnost je nutné trvat na po-
žadavku, který byl na pedagogické fakultě vyřešen opravdu
nešťastně: všichni vyučující na škole II. stupně a III. stupně
mějtež stejné předběžné vzdělání, t. j. osm semestrů, a to

odborné na fakultách přírodovědeckých a filosofických, pedagogické pak na fakultě pedagogické. Jen takto a ne jinak se vyhneme tomu, že snížíme úroveň žáků nyníější nižší střední školy a tím eo ipso i úroveň vyšší střední školy a škol vysokých.

V přechodné době musí pomoci profesori středních škol, na které spoléhá. Musí se ovšem odmltnout generalisování zjevné, že kdysi kdysi byli kandidáti profesury, kteří učili na měšťanských školách, přezírání a bylo s nimi jednáno nešetrně. Píše o tom Rudolf Mertlík ve své brožurce Nebezpečí jednotné školy (Petr, Praha, 1947, str. 51—52). To vycházelo často z kořenů zcela jiných. Kandidáti profesury byli ustanoveni na měšťanských školách v poměru výpomocných učitelů, dostávali plat jako nekvalifikovaní učitelé obecné školy. Z toho vycházelo jejich rozmrzení, které se někde projevovalo negativním poměrem k práci. Jako činovník býv. Svazu učitelstva měšťanských škol mohou potvrdit, že jsme ve zvláštním odboru kandidátů profesury řešili všechny jejich bolesti a z mnohých písemných dokladů i ústních rozhovorů jsem se přesvědčil, že kandidáti profesury na práci na měšťanské škole rádi vzpomínali (ne ovšem na své běžné sociální postavení, jež vyplývalo ze zákona) a že své zkušenosti z této školy velmi platně využili na střední škole. Jestliže profesor přijde na školu II. stupně (správně by na ní měl každý začínat) se všemi právy profesora nyníější střední školy, pak se jistě poměr odborného učitele a profesora utváří zcela jinak, než tomu bylo za poměrů výše označených.

Všechny dosavadní nesnáze, způsobované paralelismem měšťanské a nižší střední školy, jednotná škola II. stupně postupně odstraní. Nemusí se tak stát nějakým násilným fesením, touhou po uniformitě, která by zabíla samu podstatu krásné myšlenky. Všechna ta bouře kolem této věci („Nebezpečí jednotné školy“ a p.) vyšla z netaktických počínů určité části představitelů našeho učitelstva. Nemůžeme zakazovat, aby se politické strany nestaraly o školskou reformu, aby do ní nevnášely své ideje, aby se nesnažily vtisknout jí takovou tvář, která nejlépe vyhovuje jejich programu. Musíme to naopak jen vítat, neboť ony jsou nositelkami státního života v demokratické republice. Jestliže jsme se přidrželi systému čtyř politických stran, které ve vzájemné soutěži usilují o moc ve státě, pak bylo taktickou chybou, že strana, která měla moc v ministerstvu školství po květnu 1945, dovolila, aby se do návrhu základního školského zákona vtělila její představa o nové školské soustavě a její náplni. To nebylo taktické, ale bylo taktické, že připustila — když se ozval odpor, aby naše školská reforma vyrůstala z našeho prostředí, z našich poměrů, z našich snah, aby se naše školství budovalo na základech, které jsou dány jeho stoletým vývojem, tradicí, geografickou polohou a vzdělaností úrovní národa.

2. Diferenciace na škole II. stupně

Ta bude prubířským kamenem celého usilování o novou školu. Žáci profesora Příhody se od něho naučili od r. 1924 vyslovovat takřka jedním dechem: „Jednotná, uvnitř diferencovaná škola II. stupně“. Tato definice požadavku školské reformy u nás se od této doby objevovala ve všech plánech, ve všech anketách a sláncích, ve všech resolucích a projevech. Dostala se také do prvního návrhu základního školského zákona, který byl připraven na Vyšehradě za okupace a vytištěn již v květnu 1945. S touto formulací souhlasili s určitými výhradami i profesori středních škol.

Od května 1945 se toto důležité epitheton (t. j. diferencovaná) ztratilo. Příčiny? Zcela jednoduché: V SSSR se střední a vyšší školský stupeň utvářel a je jednotný, bez diferenciac. Tedy vzor SSSR se měl u nás okopírovat. Bez ohledu na to, že před revolucí 1917 bylo v Rusku přes dvě třetiny všeho obyvatelstva analfabetů, 1932 již jen 10%, zatím co u nás 1921 bylo v Čechách 2,44%, na Moravě 3,14, ve Slezsku 3,68, na Slovensku 15,03%, v celém státě i s Podkarpatskou Rusí 7,38%. Při tom v roce 1930 klesl analfabetismus v ČSR na 4,1% (Zprávy stát. úřadu statistického Č. S. R.). A že u nás analfabetismus klesal dávno před první světovou válkou, je notoricky známo, stejně, jako je známo, že u nás škol byla v českých zemích dávno na výši. A jestliže nemá mít kulturní úroveň a její tradice vliv na školskou politiku, pak nevím, co by již mělo mít na ni vliv. Při znárodnění klíčového průmyslu jsme šli vlastní, československou cestou, proč bychom při školské reformě neměli jít cestou stejnou?

Pro nás byla otázka diferenciac jasná jakožto prostředek, který utužuje jednotu školské soustavy. Čím je škola jednot-

nější, tím musí být více diferencována (V. Příhoda, Racionalisace, str. 172 n.).

Není třeba se šřit o způsobech výběru do prim středních škol. Cyril Stejskal ve Školských reformách XI. ročník, čís. 7 (vyšlo též jako zvláštní otisk) uvedl, že 51,7% primánů mělo inteligenci skôr menší než 50% a tato polovina byla rovna svou inteligencí slabšímu žactvu měšťanských škol v Praze. To tedy není výběr do výběrové školy, ale úplná nahodilost. Však učitelé pátých tříd obecných škol v minulých dvou letech a odborní učitelé měšťanských škol v Praze i v jiných městech se střední školou si mohli hlavy ukroutit nad tím, jací to žáci se dostali na střední školu. Tím ovšem padá důvod udržet dva typy škol pro stejnou mládež, diferenciac škol je neudržitelná. Profesori středních škol sami ukázali způsobem výběru do střední školy, že jejich škola není výběrová.

Není třeba podrobněji se zabývat hnutím diferenciacním v našem školství. Jsou o tom důkladné studie. Spíše bude třeba všimnout si způsobů diferenciac, jak se má prakticky provádět. Proberme si je tak, jak je uvádí V. Příhoda ve své Racionalisaci.

a) Systém pracovních skupin. V několika předmětech se žáci rozdělují do zvláštních skupin. V nich se provádí úprava buď podle obsahu učiva (elektivní soustava), tedy kvalitativně, nebo se v jednotlivých skupinách mění rozsah učebné látky (kvantitativní diferenciac), nebo se mění celá učebná osnova. Prakticky se to provádí tak, že se všechny tři metody vhodné kombinují. Rozřídění žáků do skupin se nejčastěji provádí hromadným testováním. Skupiny pracují samostatně, což je ovšem možné jen na škole, která má pobočné třídy.

Poněvadž však na většině jednotných škol II. stupně nebudou paralelky, bude nutné tvořit pracovní skupiny ve formě oddělení pro některé předměty v téže třídě. Tam už je třeba splnit nejdříve určité předpoklady. Prvním z nich je nutnost odnaučit učitele ztrnulému způsobu kolektivního vyučování, který je sice zdánlivě pohodlný, ale naprosto nemůže uspokojit učitele jen trochu snaživého a chtivého dosáhnout nejlepších výsledků. Druhým předpokladem jsou pracovní učebnice, další je systém pracoven místo tříd, konsolidace učiva atd. Jsou již učiněny určité přípravy, ale nedostatek času a stále odkládání základního školského zákona, který by nutnost důkladné přípravy popohnal, způsobují situaci, že zatím se nedá mluvit o dobré přípravě na tento způsob vyučování.

b) Systém pracovních družstev se snaží o seskupování žáků do družstev v každém jednotlivém předmětu. Zde se však již dostaneme dále než dovoří nyníější školská organizace (Daltonský plán) a nelze se ho odvážit ve většina měřítka.

c) Třetí možností je přeměna školské organizace v individuální systém, ale ten je teprve hubou budoucností, proto při praktickém provádění školské reformy u nás o něm nebudeme uvažovat.

Všimněme si však diferenciac kvalitativní, která nás musí nejvíce zajímat, neboť ona to bude, která zvýší úroveň nyníějších měšťanek a pomůže zabránit snížení úrovně nyníějších nižších středních škol. Shodli jsme se všichni na tom, že s kvalitativní diferenciací začneme od III. ročníku, první dva ročníky zstanou bez ní a dovolíme, aby vyučující i v rámci těchto tříd se pokusili najít takový způsob vyučování, aby se v nich nevyskytovali ječinci „nenasycení“.

Systém pracovních skupin ve všech předmětech nebo systém pracovních družstev se nedá všeobecně provádět. Proto se uvažuje o možnosti diferenciac volitelnými předměty při společném základu. Myslím, že vyjadřují mínění naprosté většiny učitelstva měšťanských škol, že toto je způsob nejlepší, jaký můžeme na našich školách zavést. Běží ovšem o to, kolik hodin společného základu máme stanovit a kolik hodin dáme na volitelné předměty.

Uvažujme nyní chvíli o počtu vyučovacích hodin. Je neúměrný možností žáků. Kdybych měl moc, počínal bych si v této věci diktátorsky a nedovolil bych, aby žáci I. a II. třídy školy II. stupně měli více než 30 a III. a IV. třídy více než 32 týdenních hodin. Stanovíme-li toto maximum ve třídách, v nichž chceme a musíme diferencovat, pak se domnívám, že 24 hodin za týden jako základ zcela postačí a 8 hodin by se věnovalo volitelným předmětům. Při osmi týdenních půldnech po čtyřech hodinách průměrně je to věc technická, jak upravit rozvrh hodin, aby se využilo místnosti a neplytvalo časem žáků i učitelů.

Profesori navrhuji, aby v městech, kde jsou dvě školy, se žáci jedné větve soustředili v jedné škole, žáci druhé větve

v druhém místním ústavě (str. 53). Mluví se tedy o větvích. Nelze se nadchnout pro toto řešení. Nemůžeme chtít, aby se tvořily větve tak, že by na př. třída A byla na př. humanistická, třída B technická a aby se v nich soustředili všichni žáci od počátku školního roku a pro vyučování všem předmětům. Tak si to nepředstavujeme. Navrhujeme, aby se na př. 60 žáků rozdělilo po třiceti přesně podle abecedy, od A—L budou ve třídě A, od M—Z ve třídě B. V těchto třídách budou mít svých povinných 24 hodin základních a pouze na osm hodin volitelných předmětů by se sešli žáci z A i B na př. na latině a v této hodině by se sešli žáci z A i B na př. na matematice. Tím bychom zamezili zjevům, které se vyskytly jako průvodní zjevy při diferenciaci do větví. Kdo někdy učil na pokusných reformních školách, kde se tyto způsoby diferenciací zkoušely, ten jistě jen nerad vzpomíná na ty doby. A patří k poctivosti reformátorů, aby o tom řekli své pravé mínění. Oni to již také řekli (Vrána, Rezanina, Čondl, Příhoda a j.) a jejich zkušenosti mluví vesměs proti větším. V obhajobě větví se dovedně spojuje skupinové vyučování v rozdílových předmětech při společném základu s rozdělením tříd na humanistické a technické, z nichž jedna by se poslala na školu v severní části města a druhá do jižní části téhož města. Aby vznikly dvě školy sice stejného názvu, ale různé naplně. Tedy vrátka pro cestu zpátky k nejednotné škole.

Diferencovat jen nepovinnými předměty není žádné řešení. Jejich výchovná hodnota v tomto věku je malá, výsledky neodpovídají námaze vyučujících. Proto tato diferenciací by byla od základu pochybná.

V posledních návrzích základního školského zákona se objevilo řešení diferenciací pomocí zájmových kroužků. Slovo „kroužky“ je jen nové označení pro pracovní skupiny, s tím rozdílem, že pracovní skupiny počítají s umístěním v řádném rozvrhu hodin, kdežto kroužky mají být z technických záhodů jaksi mimo něj.

Řekneme si zcela otevřeně, oč vlastně běží: o latinu na škole II. stupně a o druhý cizí jazyk, na druhém místě nejvýš ještě matematiku. Omezme se jen na tyto předměty a ostatní činnosti ponechme do kroužků (klubů) bez diferenciačního zřetele. Dosavadní způsob, který zavedli na mnohých měšťanských školách v posledních dvou letech, se osvědčil. Tam uvnitř třídy si rozdělili žáky do dvou skupin, z nichž jedna měla latinu nebo druhý cizí jazyk a druhá větší počet hodin ručních prací, matematiky nebo kreslení či ručních prací divčích. Tento způsob známe již od r. 1933, od kdy mají dívky na měšťanských školách o jednu hodinu méně kreslení, mačičtví nebo počítá a počet takto ušetřených hodin se věnoval ručním pracím divčím. Je pravda, že proti tomuto řešení jsou četné námitky (na př. nestejnost vzdělávání chlapců a dívek a pod.). Stejně tak chlapci, kteří se učili nepovinnému cizímu jazyku, měli za týden méně o hodinu kreslení a o hodinu rýsování, dívky pak o tři hodiny ručních prací divčích méně.

Tento způsob je vyzkoušený a kromě potíží s rozvrhem hodin se osvědčil. Není třeba jej kopírovat, ale při stanoveném povinném základu 24 hodin za týden by se dostalo na latinu, na druhý cizí jazyk, na matematiku, ruční práce chlapčeské i dívčí (právě o tyto dva posledně jmenované předměty běží. Ty nelze dávat do společného základu).

Navrhují, aby se občanská výchova prováděla v jedné týdenní hodině kolektivně pro všechny třídy. Nebo ji vypustit z učebné osnovy v I. a II. třídě a věnovat jí jednu nebo dvě týdenní kolektivní hodiny ve IV. ročníku. Dosavadní zkušenosti ukazují, že občanská výchova po třídách prováděná je předmětem vyučovacím (proto se známkuje!) a ne výchovným.

Není nutné, abych polemisoval o věcech, které jsou sporné mezi profesory a navrhovateli jednotné nediferencované školy. To je věc těchto navrhovatelů. Mohu ubezpečit, že ti, kdož od počátku hlásali potřebu jednotné diferencované školy II. stupně, nikdy neprojeví strach z nadaných, naopak hájili diferenciací právě pro to, že jim běží o děti nadané. Doklady k tomuto tvrzení lze najít v celém díle V. Příhody a na stránkách časopisů, které nestály a nestojí pod vlivem hlasatelů nediferencované školy. Jestliže pro několik % nenadaných a nešťastných dětí budujeme zvláštní školy (název „školy“ není šťastný, jistě by byl vhodnější „ústavy“), pak není třeba pro nejnadanéjší budovat také zvláštní školy, ale musí se uzpůsobit školský systém tak, aby se jim věnovala péče, kterou si zaslouží, a se zřetelem k povinnosti, kterou budou mít členové budoucí duchovní elity národa mít v přístím společenském zřízení státu. Ano, kvalita především!

3. Všeobecné věci jednotné školy II. stupně uvnitř diferencované

Panu prezidentu republiky jsem při návštěvě deputace Svazu zaměstnanců školství v květnu 1947 řekl, že měšťanská škola se jako školský útvar přežila. Že splnila svůj úkol způsobem, který nemá obdoby ve světě. Jestliže jako národ patříme na přední místo národů nejkulturnějších, pak to není zásluhou střední školy, ani škol vysokých (ty mají všechny národy a státy ve světě), ale měšťanské školy, této „university našeho lidu“. Ale čas se naplnil, společnost se znatelně mění, je nutné změnit i školský systém. Pročo jakákoliv úprava v nějaké formě „malého školského zákona“, která by se týkala jen přechodu mezi školou měšťanskou a střední, je pro učitele měšťanských škol nepřijatelná.

Zjednodušení našich školských poměrů se nesmí vykládat jako zrada kulturních ideálů a tradic. Problém reformy našeho školství je v tom, aby se neztratily přednosti měšťanek ani nižších středních škol. A profesori středních škol mohou se bůhvíjak dušovat, že jim nejde o žádný stavovský zájem v celé této věci. To není žádná hanba, jestliže některý stav hájí svůj zájem, dokonce je to povinnost každé organizace, aby tak činila. Dokonce to chceme odboru profesorů vytýkat jako chybu, jestliže se tohoto prostředku obrany veřejné vzdává. Učitelé měšťanských škol mají také svůj stavovský zájem, a nijak se proto nečervenají. Vyučovat přebrané děti, věnovat této práci celou svou energii a dospívat jen takových výsledků, že to vyvolává kritiky na právé příznivce, pro celý stav, to tedy nelze do nekonečna snášet. Chtějí také učit v normálních třídách a ne se dívat do tváří dětí, jimž domov je formuje svou bídou hmotnou i mravní. Těší se, že budou mít radost z výsledků své práce s dětmi nadanými, které budou zvedat úroveň jejich tříd, a samy při tom získají pro život velmi důležitý poznatek, že méně nadaní kamarádi také patří do národa, i když budou kopat kanalizaci, dláždít silnice nebo skládat uhlí. To tedy je možné nazvat stavovským zájmem.

Snad se dívám správně, řeknu-li, že myšlenka jednotné školy II. stupně, uvnitř diferencované, se za první republiky na středních školách (t. j. u profesorů těchto škol) počeoňovala. Nezdála se dost aktuální, proto se profesorstvo jako celek nijak nesnažilo s jejími problémy nějak blíže seznámit a svou kritičnost je ovlivnit. Když pak se stala aktuální po revoluci 1945, tváří se mnozí překvapení a znikají v nich pocit, že byli záměrně umlčovani a vylučováni z rozhodování. Jejich zástupci byli přece účastni na přípravě školského zákona za okupace, a i když měli určitě výhrady, nakonec se shodli v zásadních idejích jednotné školy se všemi učiteli všech škol. Připouštím, že byli stejně překvapeni změnami v návrhu, jak jsem o nich psal na počátku tohoto článku, jako mnozí z nás. A stejně připouštím, že se pak neúčast profesori záměrně vytvářela. Ona se vytvářela neúčastí mnohých, kteří nechtěli přísahat na nové pojetí.

Jestliže se shodneme na zásadách, jimiž se má naplnit nová jednotná, uvnitř diferencovaná škola II. stupně, měli bychom se my, odborní učitelé a profesori, sejit a zcela vážně se dát do práce, abychom tuto školu vybudovali tak, jak si všichni přejeme. Domnívám se, že bychom se měli věnovat konkrétním úvahám, vytvořit společnou školskou komisi s potřebným počtem podkomisí a dát se do práce. Nemůžeme ponechat pouze ministerstvu školství a osvěty nebo jen výzkumnému ústavu pedagogickému J. A. Komenského, aby pracovaly bez naší účinné podpory a kontroly. Ano, kontroly, neboť budeme to my, kteří ideje budeme vtělovat v čin a promítat je do vědní školské práce. Potřebujeme v okresních pedagogických sborech všude tam, kde je střední škola, vytvořit komisi pro jednotnou, uvnitř diferencovanou školu II. stupně, a připravit plán. Času je dost. Je jisté, že budeme tuto školu budovat postupně, nejlépe od primy. Tedy na př. od 1. září 1948 začneme první třídou, od 1. září 1949 druhou třídou, takže do 31. srpna 1950 máme tři roky času na všechny přípravy, aby přechod z nynější školské soustavy do soustavy nové byl hladký, nenásilný, plány připraveny do všech podrobností (budovy, pomůcky, počet tříd, personální věci atd.). Tak splníme přání pana presidenta, který při poslední návštěvě učitelů řekl: „Naše školská reforma může být dílem harmonicky vyváženým, opravdově dobrým a prospěšným jenom na základě naprosto loyální spolupráce, v níž by se došlo nakonec k opravdové dohodě všech zúčastněných činitelů a všech našich politických i školských odborníků.“

Jaroslav P. Hlaček

Jiří Nehněvajsa

Argumenty okolo majora Šoffra

Nijak to neznám, že bych neměl co říci, jestliže jsem se na tak dlouho odmlčel. Jestliže však člověk dostane 10. a 11. číslo Dnešku v Batanagaru u Kalkuty teprve na začátku srpna, je to trochu pozdě a nezbyvá, než si přispílat.

Byl bych velmi šťasten, kdybych se necítil zrovna nucen odpovédět. Lidé u nás, zdá se, nenávidí argumenty a zápasí o slova až zoufale. A přece věci jsou tak prosté a jasné. Návlastním polemiky, kde už vlastně o nic nejde a kdy je člověk nucen odpovédět, aby si neinformovaní lidé nemysleli, že se odmlčel pod tíhou argumentů.

Musím oznámit, že nemluví už vůbec o Šoffrovi, nýbrž o principu. Tu jde totiž o princip. Proto i v indické půlnoci považují za svou povinnost znovu mluvit o Šoffrova případu, kdy jedna a jedna jsou dvě a nepohne tím ani politický zákoník.

Kdopak se zastával Šoffra? Byl jsem to já, jestliže jsem citoval fakta všech, kteří Šoffra znali? S uspokojením jsem si přečetl článek poděbradské skupiny dorských vězňů, stejně vzpomínám na článek Rosův v „Národní obrodě“. Ale mění to něco na mém přesvědčení, že Šoffr musí být potrestán, jestliže se nechoval jako řádný Čech?

Což nebylo dosti jasně řečeno prof. Loubalem a konečně i mnou, že nejde vůbec o vinu a nevinu, ale jen o prostou žádost občana tohoto státu: aby každý se měl právo hájit, byl-li napaden? Co se událo v Berlíně a kdesi a co je osobní tahání politických vězňů, se mne vůbec netýká. S válkou máme každý své zkušenosti a s odbojem také, naše osobní zkušenosti není možno nijak překreslit proto, že se to prostě nadiktuje podle módy dělat ze sebe velké hrdiny. Jak se choval Šoffr v Berlíně, to už se stává naší záležitostí. Nikde nevyšvětila skupina tiskových referentů, proč nazývá majora Šoffra bratrem, když na další řádce po něm plová, jako by se nechoval dosti statečně, aby takovým názvem mohl být potitulován. Nevím, proč v tom bratrování vytvále pokračuje i potom, když se o Šoffrovi napsalo, že je vlastně zrádce, a že dávno patří před soud. „Nechtěl jsme však br. Šoffrovi uškodit...“ He, věta charakteristická. Kdo nechtěl komu uškodit? Jakým právem? Proto se namáháme o tak zv. čistou odboje, proto se mezi sebou kritizujeme, aby za dva roky po válce přišel někdo s takovou moudrostí, že nechtěl pravdou někomu škodit? Což to není v civilisovaném státě trestné napomáhání zločinu, jestliže někdo zločin vědomě kryje? Dobrý státní zástupce by mohl vzít desáté číslo Dnešku a prohnat skupinu tiskových referentů, protože splnivše sice povinnost k odboji za války, nespínili povinnost k odboji po válce, jestliže Šoffra neudali dopustili-li se něčeho nečestného. Jestliže Šoffr zradil, jakýpak bratr! Jestliže Šoffrova účast v odboji nestála za nic, jakýpak br. Šoffr?

Ujasněme si konečně, že nebudeme moci pořád v jednom státě mít pro jeden pojem šest výrazů a jeden výraz pro šest pojmů. Ujasněme si, že zrádce je ten, kdo zradil, ale také ten, kdo nezradil zrádce. S tímto aspektem nevím, co si mám myslet o skupině tiskových referentů, která se přece jen nakonec může skládat z opravdu vynikajících odbojových pracovníků. Kdyby to stálo za to, skoro bych to měl rád soudně zjištěno, jestli mám vlastně pravdu já, nebo oni, jestli tedy je nutno se Šoffrovi omluvit, nebo se odpovídat za dva roky trestuhodného mlčení.

„Utlocitnost“ těch všech spoluvězňů přestala po brněnské přednášce Šoffrově. Mám znovu opakovat, že původní zpráva tiskového oddělení brněnského velitelství zněla jinak než zpráva, dělaná kýmsi, kdo na Šoffrově přednášce asi vůbec nebyl? Mám znovu opakovat, že se nám nechce věřit, že by po mnoha letech utrpení v koncentračních táborech někdo z vězňů u nás ještě dva roky kryl zrádce, jestliže by sám sebe nechtěl křýt?

Skutečně nejde už o Šoffra, jde už o principy. Jak je možné, že tito lidé, kteří tedy znali, že Šoffr se nechoval bezvadně — a to je u důstojníka při nejmenším nutné — strpěli, aby byl jmenován ministrem v národním obranném docentem branné výchovy na vysokých školách. Apeluji na rozum, kterého, jak věřím, je ještě po našich zemích velmi mnoho, i když dnes není v kursu. Jak se mohl major Šoffr dostat na vysunuté místo v generál-

ním štábu, jak se mohl, na to mi, prosím, někdo odpovězte a budu spokojeně usínat.

S potěšením kvituji, že odbočka SOPV, jak sdělil p. Kopecek skutečně nemlčela. Neudělala tím ovšem žádný demonastrční akt, nýbrž prostě spinila svou povinnost, jak od ní národ očekává. Ale kde zůstala její žádost o vyšetření? Kde se zastavilo celé vyšetřování? Kde uvidly nesčetné dotazy samotného majora Šoffra, který se dával k dispozici k soudnímu prošetření? Nebo už máme u nás soudy, aby soudily jen politické delikty, ale kde jde o čest člověka, už „novodobé právo“ nesahá? Kde zůstaly soudy, i když bylo správně podotknuto, že MNO nevede žádné řízení? Proč však nevede MNO žádné řízení, jestliže mu byly známy skutečnosti, uvedené a publikované škt. Barešem jménem skupiny tiskových referentů? Nebo snad chce někdo tvrdit, že vojenské odbojové skupiny neskládaly MNO své účty ze své činnosti? Jestliže skládaly: Podala tato skupina věrnou zprávu o činnosti všech, tedy i majora Šoffra? Co obsahovala tato zpráva? Jestliže obsahovala „pravdu“, publikovanou v 10. Dnešku, je možné, že MNO ihned nezavedlo trestní řízení proti majoru Šoffrovi, že ho nedalo zavřít, a naopak ho pověřilo vedením branné výchovy (nedovedu si už představit místo odpovědnější)? Jestliže však skupina uvedla ve svém účtování MNO (a jeho prostřednictvím, tuším, nám všem) tato „fakta“, proč dnes není zavedeno trestní řízení proti celé skupině pro zamlčování podobných skutečností?

Je snad zapotřebí, aby autor článku dobře míněného, jako byl článek můj, dostal „soukromou“ informaci, že „se může dostat do nepřijemnosti“, když se bude plést do věci, po kterých mu nic není... Je však něco v tomto státě po čem by nic nebylo českému novináři, nebo snad jsou všechny novinky vyhrazeny monopolu ministerstva informací? „Protože je lepší to nerozvířovat — oni chtějí Šoffra zachránit.“ Kdo chce chránit? Kdo a koho? Kdo chce chránit v novém Československu Šoffra-zrádce? A není-li zrádcem, jako že jsem přesvědčen, že není, potřebuje je snad major generálního štábu ochrany? Před čím? Jedině před utržením na cti, ale to bylo odjakživa žalovatelné, snad by i tento případ velice dobře objasnilo, konečně. To je „tajná“ informace, sdělená tajuplným šeptem. Autor tedy vlastně brání v Šoffrově záchraně. Jsem snad považován už za záchraný člun zrádcův? Je to už začátek další akce, nebo teprve konec jedné akce, nebo — strach? Majora Šoffra — člověka, Čechoslováka a vlastence, docenta branné výchovy na vysokých školách, nepotřebuji zachraňovat. Propadl bych se studem, kdyby už toto bylo zapotřebí. Mou povinností je jen upozornit na skutečnosti. Nerad bych plynul ještě jednou drahocennými řádky v tomto časopisu o tomto případu, když takových a jiných se děje víc.

dopisy

Propaganda, která zabíjí

Vážený pane redaktore!

Podle p. Jiřího Sládka v jeho odpovědi p. dr. Jaroslavu Drábkoví (Dnešek č. 19) prosakuje do našeho veřejného mínění ze „špionážního podzemního kanálu šeptané protisovětské propagandy“ pomluva, podle níž skutečnost, že Rudá armáda osvobodila Prahu, jest jen náhodnou legendou. Podle téže propagandy zakázal prý Sovětský svaz Američanům přijít Praze v květnu 1945 na pomoc. Podle p. J. S. podobná sovětsko-americká úmluva nikdy neexistovala, a poň prý o tom v žádných „důvěryhodných“ pramenech nenašel ani slova. Podle p. J. S. je osvobození Prahy Rudou armádou faktem pro ležkou u nás nemilým, stejný prý je faktem, že zatím co Rudá armáda si pomáhavě klesala cestu ku Praze, Američané z neznámých důvodů považovali prý za nutné počkat v Plzni.

Kdyby p. J. S. toto tvrzení ve své odpovědi vynechal, byla by jeho odpověď velmi cenným přínosem k utužení vřelého poměru našeho národa k národům SSSR. Toto tvrzení však není ničím jiným než propagandou, která zabíjí.

Nemám po ruce žádné t. zv. „důvěryhodné“ prameny jako p. J. S. a nemohu květnové události historicky objasnit, acť bojovníci pražských barikád a památka obětí pražského povstání si toho právem zaslouhují. To jest věci míst povolání, jež by měla v zájmu historické pravdy a v zájmu utlumení šeptané propagandy věc objasnit. Dokud se tak nestane, budou se lidé snažit objasnit si tyto události po svém a přispěje to k dvojení národa. Část národa po-

náze známých výsledných skutečností jako politického kapitálu a část bude paběrkováním v ověřených historických skutečnostech hledat pravdu historickou a někteří pak budou šířit propagandu o násilné legendě.

Vzpomínám si, že již počátkem dubna 1945 bylo ve zprávách amerického rozhlasu o postupu amerických vojsk řečeno, že armáda pokračuje v «dohodnutých» operacích. To jsem chápal a svému okolí vysvětloval tak, že musly být dohodnuty konečné postupové cíle postupujících armád z východu a ze západu, aby se zabránilo pronutí armád a chaosu, který by tím byl způsoben. Politicky bylo lehké vyčítat, že to bude Rudá armáda, která v závěru boje do našeho kraje přijde, i když vůdcové zdejšího podzemního hnutí se «stykaly» ještě v květnu 1945 míněním opačného. Konečné cíle obou armád byly dohodnuty štáby dávno před 5. květnem (že politické zájmy při tom hrály značnou úlohu, jest samozřejmé) a pravděpodobně ještě před historickým přechodem Rýna u Remagen. Kdyby se byl tento celkem náhodný přechod nepovedl, postup americké armády by byl o týden zdržen, a vzhledem k tomu, že by i RA respektovala dohodu o štábu armád, mohli jsme se tak stát svědkem události, že zatím co by si Američané namáhavě klestili cestu k Plzni (neříkám k osvobození Plzně, to byl cíl jisté druhotný, jako u jiných armád a v jiných případech — hlavní cíl bylo vlastní vítězství a porážka Němců), považovala by RA za nutné státi netečně někde u Berouna z důvodů, jež by p. J. S. v tomto případě jistě nenavazal nepochopitelnými. Podobná situace byla konečně i u Berlína. Zatím co RA s velkými obětmi obklíčovala Berlín a bojovala uvnitř města dle ani do domu, stála americká armáda netečně někde na břehu Labu. Ale ani zde nelze mluvit o nepochopitelných důvodech.

V závěru doporučuji p. J. S., aby se seznámil s historií osvobození Plzně a mnohé nepochopitelné se mu stane pochopitelným.

Josef Vaňata

Vážená redakce!

Dva články, nad kterými se musíme zamyslet. Oba páni, jak p. dr. Drábek, tak i p. Jiří Sládek se vypořádávají s našim poměrem k SSSR, myslím však, že oba vlastní věc, t. j. naši lásku nebo ne lásku k dnešnímu Rusku se snaží vtěsnat do rámce svého politického přesvědčení, jak se to děje, bohužel u nás napořád.

O naši lásku k Rusku, ať komunistů nebo nekomunistů, nemůže být pochyby.

Milovali jsme Rusko carské, třebaže bylo zastaralé, a náš Havlíček a T. G. M. je kritisovali, mlujeme Rusko dnešní, vzor všem pravdivým i nepravdivým kritikám dnešního Ruska, a budeme mlouvatí stále Rusku, když jeho vnitropolitické poměry se vyvinou jinak, než všechny politické strany předpokládají. To jest to cenné imponderabile v našich srdcích všech, komunistů i nekomunistů. Žádo nevzpomene oněch pocitů jsouto a smutku za první světové války, kdy jsme jásali při vítězích zprávách, a kdy nás dráasala každá nehoda ruské armády. Naše zraky nebyly upřeny nikam jinam, než na východ, jen odtamtud jsme doufali v obou světových válkách. To však neznamenal, že bychom museli požídati vše ruské za dokonalé a slepě vše přebírali.

Pan dr. Drábek uvádí jako příklad 5 hochů, kteří projevíli nechuť k ruštině, a bylo jim to vytknuto jako opozice proti všemu ruskému. Zároveň poukazuje na první nadšení naší mládeže při vstupu ruských vojsk do Prahy a pak na mladický obdiv amerických vojáků a jejich vyzbroje.

Ano, obojí snadno pochopitelné. V ruském vojáků jsme viděli bezmýrnou chabrost, v americkém se nám zjevila chladná vypočítavost a dokonalá technická vyspělost. Obojí obdivuhodné. Na ruském vojáků jsme ale také spatřili mnoho primitivismu, který odmitáme.

Naše mládež projevila zdravý smysl, jestliže na jedné straně obdivuje chrabrého vojáka a na druhé straně posíthne kulturní plus. To však nemá s láskou k ruskému národu nic společného.

Rád bych se ptal našich hochů, kam by se obrátila jejich sympatie, octlo-li by se Rusko ve vážném nebezpečí. Jistě by vyzněla odpověď u nás všech pro Rusko.

Bohužel jsme zvykli v našich stranických poměrech promítati vše politickým světem na bílé bezbarvé plátno. Doktrinářství politických stran dovoluje jednotlivci velmi malé odchylky od mňnění politických předáků a tajemníků. Bojovná hesla «marxista», «proti-marxista» otravují náš politický a hospodářský život dost, neotravuje si aspoň ty nejčistší čty. Není pro mne pochyby, že Marx, zakladatel novodobého socialismu, pohнул lidskou masou daleko dopředu, a bez něho moderní sociální pokrok jest nemyslitelný. Rovněž však nevěřím, že by komunismus byl poslední etapou k blahu lidstva. Jest to opět ono imponderabile v naší povaze, že v určitém áseku lidství si přeje každý zůstatí individualistou.

Co si všichni přejeme, jest silné mohutné, pokrokové a mírumilovné Rusko, ať jest jeho vnitropolitická koncepce jakákoliv.

J. Batík

Vážená redakce!

Celí jsem v Dnešku u článku p. dr. Drábka, nadepsaný «Propaganda, která zabíjí, i článek p. generálního tajemníka Svazu přátel SSSR Jiřího Sládka, který byl odpovědí na článek předešlý.

Mohu říci jen tolik, že nezaujatému pozorovateli se celá věc jeví tak, jak jí posoudí p. dr. Drábek. Psal přesně tak, jak by to napsal leckdo jiný, kdyby to dovedl.

Ano, je to propaganda, která zabíjí a která už zabila velmi mnoho, zejména v nás mladých. Ta propaganda naděšala v kratší době víc zla, než všechny ty goebbelsovské strašáky za dlouhých šest let. Ta až nepochopitelně nekritická a vtíravá propaganda A to, prosím, po letech nesvobody, která způsobila, že zejména my mladí vnímáme daleko citlivěji a že jsme kritičtější, než kdy předtím.

Přijde-li na mne někdo s hrůzami kolchozu, tak se mu vysměju. Ale vidím-li nesporně slabý ruský film a pak slyším a čtu, že to byl film dobrý, co si mám myslet? T. G. Masaryk říkal, že máme být kritičtí k tomu, co máme rádi. Dnes ale se kritisuje asi takhle: «Tak tobě se nelíbí ruský film? Tak ty jsi vlastně proti Sovětskému svazu a tedy proti republice, člověče, vdyt ty jsi reakcionář a fašista!» No, a taková kritika nemůže dojít souhlasu.

Zní to sice paradoxně, ale naše propaganda, která má Sovětskému svazu prospět, způsobuje, že se jí člověk musí neustále bránit, aby jeho vztah k SSSR nebyl zkalen. Musí provozovat důlevení akrobacii, aby si uvědomil, že Sovětský svaz za naši propagandu nemá a že s ní nemá nic společného.

Až uslyšíme víc pravdy a nic než pravdu, pak bude zase všechno v pořádku.

V plné úctě

MUC Dalibor Schmie d

Vážená redakce!

V posledním čísle Dnešku jsme měli 6 odpovědí panu Sládkovi, gen. taj. Svazu přátel SSSR v ČR, které mu shodně dokazovaly, že naše propaganda Sovětského svazu skutečně zabíjí prosovětský cit v našich srdcích. Byly opakovány věci notoricky známé, jako «Američané s tanky stojící před Prahou», «velkolepá kritika slabých ruských filmů», «všechno v Rusku je nej-nej-nejlepší», atd. atd. Je dobře, že vše to bylo veřejně opakováno. Mnoho se tím ujasnilo a aspoň se ukázalo, že názor českého člověka na vůlukačící metodu naší propagace Sovětského svazu je hluboko zakořeněn v široké veřejnosti. Ale tím ovšem nikdo neodpověděl panu Sládkovi samotnému, člověku, který jako veřejně exponovaná osoba zřejmě leckdy musí hájiti věci, ve které sám nevěří. Je nutno odpovědět na to, čemu pan Sládek bezpochyby věří, co z jeho článku jako celku jasně vysvítá a co pan Sládek vyzdvihuje jako kloub celého problému. On říká, že na ztrácejícím se rusofilství u nás má vinu «rozšiřování protisovětských pomluv» a na důkaz svého tvrzení klade otázku: «Rekněte, proč někteří lidé nepřestávají na českých a slovenských vesnicích líčiti hrůzy kolchozu, když již tolikrát z kompetentních míst bylo prohlášeno, že na kolektivizaci v zemědělství není pomyslení?»

Dovoľte, prosím, aby v této otevřené diskusi těch, kdož si přejí upřímnějšího přátelství k Sovětskému svazu, odpověděl panu generálnímu tajemníku obyčejný člen Svazu přátel SSSR, jeden z těch, kdo byli propagátory Svazu dříve, než nastala krize a než byla pro tuto funkci zřízena zvláštní bodovací soutěž se dlibnými cenami.

Takový drobný propagátor Sovětského svazu, zejména na venkově, chodí mezi lidmi a získává členy pro Svaz přátel. Má případy úspěšné a neúspěšné. A kdyby pan gen. tajemník navštívil s takovým běžným agitátorem jeden z těch neúspěšných případů, slyšel by hned odpověď na svou otázku třeba od úplného selského primitíva. Prosím, udeľtejte takovou návštěvu. Především, jestli trochu zkušeným propagátorem, pak vás ani nenapadne apobvat na víru dotyčného v t. zv. prohlášení z kompetentních míst, i když to prohlášení tvrdí pro vás tu nejsamozřejmější věc, t. j. v daném případě to, že naše zemědělství nebude zkollektivisováno. Zíratil byste ze začátku u onoho člověka tolik potřebnou důvěru a navíc musí byste vyslechnouti řadu osobitě podaných důkazů, že ten a ten program nebyl dodržen, ten a ten slib toho a toho páne ministrá nebyl splněn a pod. Proto začnete spíše obhajovati ten kolchoz v Sovětském svazu: vyličíte, co vlastně kolchoz ve skutečnosti je, proč musly kolchozy v SSSR vzniknout, a jak je správné, že tam nyní jsou, že se na kolchozech pracuje tak a tak, a že tam žádná hrůza tedy není. Dotyčný, jako každý náš průměrný rozumbrada, vás klidně vyslechně, kývaje nad vašimi přesnými informacemi rozvážně hlavou, a vy samozřejmě očekáváte, že již od něho žádná pochybovačná námitka nemůže přijít, ledaže by... A tady je ten háček! Již opět přichází, propagátorovi tolik známá a jemu v običej přímno instinktivně vhozená poslední obranná otázka: «A byl jstě tam — v Rusku?»

V okamžiku je všechna ona vítězná nálada v propagátorovi pryč. Ani dostát se sebe nemůže to ponížující a poráženecké »Ne, ne, ne, boj o uvědomělého člena Svaz přátel SSSR je již prohrán. Člověk s dokonalými iterárními znalostmi o Sovětském svazu nestačil na sílu protisovětských pomluv.

A zde má pan Sládek odpověď na svou otázku: Lidé používají v politickém boji o českého člověka protisovětských argumentů, poněvadž je to pro ně v polit. boji prostředek velmi úspěšný, ješto žádný běžný propagátor SSSR není s to na úplných 100 procent tyto argumenty vyvrátit. Tím však není potvrzeno, že lidé, kteří šíří protisovětské argumenty, jsou špatní, když vědomě využívají nedostatku dané situace. Nutno zdůraznit, že ohromná většina těchto lidí věří, že něčeho nevyužívá. nýbrž že šíří pravdu!

Vinu na šíření protisovětských argumentů a pomluv má opět jediné naše propagace Sovětského svazu, která je kromě nevhodé metody také špatná tím, že je nedostačující. Neboť jak jinak, než špatnou jest nazvatí propagandu, která ne stačí vyvracet drobné pomluvy?

Býti přítelem SSSR, to neznamena jen tradičně a živelně milovat ruského člověka, vzpomínat na lakodnost ruské řeči a na široké srdce rudoarmějce v revolučních dnech 1945. Býti přítelem SSSR značí milovat zároveň i způsob života, jak si jej naši bratři ve své rozsáhlé Rusi uspořádali — ten Svaz sovětů. A abychom milovali sovětský život, musíme jej poznat. To nestačí o něm číst, říct a jej studovat, což jest jedinou radou Svazu přátel. Propagace se již musí smířit s tím, že náš člověk, jehož důvěra byla již tolikrát těžce zkoušena, chce všechno na důkaz vidět. Proto vzniklo to, čeho se p. Sládek ve svém článku tolik hroší, že totiž lidé si pomáhají k předstávě o sovětských způsobech života tím, co vidí na akcích KSC. Z pouhé nouze! Ale tím to již jde doopravdy do tuhého. Může se skutečně stát, že přátelský poměr k SSSR se stane posléze přece jen předmětem stranického boje, aspici tichého. A čeho je předzvěstí krize Svazu přátel SSSR, vycházející na povrch zrovna v předvečer mohutných oslav 30. výročí listopadové revoluce?

Svaz přátel SSSR usiluje o uvědomělý vztah našich lidí k Sovětskému svazu, při čemž slovo »uvědomělý« podtrhává pan Sládek dvakrát. Vždyť to vyžaduje pak již docela vážné, aby ten, kdo chce, mohl se jít přesvědčit do Sovětského svazu a aby těch českých lidí navštívilo Sovětský svaz co nejvíce. Zejména každý propagátor neb činovník Svazu by tam měl jít povinně. Však jaká je situace ve skutečnosti? Zúčastníte se na př. výborové schůze Svazu přátel a vyberte si k tomu odbočku přímo v Praze a navíc v centru města, abyste měli jistotu, že jste se dostali skutečně do středu propagandního brain trustu. Pan předseda otevře schůzi. Po chvíli jednání, třeba o potřebě zvýšení propagace, někdo oznámí a jen mimochodem prohodí, že jakýsi pan X. Y. Z. se právě vrátil ze Sovětského svazu. Celé shromáždění — včetně pana předsedy — dorozumně poznámku dlouhatánským porzdechtem. Funkcionáři Svazu přátel dokonce v pražské odbočce se netají se svým jediným toužebným přáním — podívat se jednou do Sovětského svazu.

Pan gen. taj. Sládek si stěžuje, že po celých 20 let první republiky zněly protisovětské pomluvy mnohem více než pravda o SSSR. Ano, a žádný div, vždyť také po celých těch 20 let se vydávaly u nás pasy většinou s textem: »Do všech států kromě SSSR«. Normální smrtelník by očekával, že po této zkušenosti je lnes tomu úplně jinak. Ale jak ho píchne u srdce, když přehlíží ty desetitisíce našich lidí, odjíždějících za hranice. Vezměme si na př. tisíce vysokostokoláků, kteří každoročně o prázdninách jedou se za hranice sblížovat se všemi možnými zeměmi Evropy, jen ne do SSSR. Tam totiž jim nikdo pobyt nezprostředkuje. A kolik z nich by jeho datěko raději na brigádu, praxi či studia do Sovětského svazu. Rekněte mi, prosím, jak myslíte, je asi takového mladému člověku, tradčně tihnoucímu k Rusku, který se učil rusky již za známých dob protektorátu, který studoval a skládal zkoušky ze sovětského hospodářství, kdejaké socialistické teorie, ruských dějin a kteréhožto rusofila nakonec srovně pozvou — do království Britského. Co řekne o takové propagaci Svaz přátel SSSR?

Libor Brom

Pan Smith přichází

Vážený pane redaktore,

protože myslím, že by nebylo vhodné, ukončit debatu o »Pana Smitha« m.nulým článkem p. A. Vopička, prosím Vás, abyste uveřejnil ještě několik poznámek:

1. Někteří lidé jsou zvyklí číst tím způsobem, že nehledají celkový smysl toho, co chtějí psátel říci, ale pátrají vždy a všude především po tom, jaký má ta či ona věta vztah k jejich přesvědčení, které si stanovili jednou provždy tak pevně, že dovedou obvykle najít jen vyhraněné zlo a dobro. Tak se bojí, že p. Vopička, který přece úplně přehlédl druhou část mého článku, neuvěřil ani při četbě těchto řádků že nešlo a nejde o útok na jeho přesvědčení, neboť tímto způsobem uvažují lidé všech stran a směrů.

2. Myslím, že si můžeme dovést i onen luxus, postaviv proti sobě dva názory, aťž by jeden byl proklínán a druhý blahověten. Jestliže to však někomu chybí, často se zmýlí při svém větčném pátrání po politické spolehlivosti, neboť silná slova podporují duševní pohodlnost. Je vešak zpozdlost, myslili si někteří lidé, že už proto, že se přihlásili k socialismu, vše, co říkájí a píší, socialismu prospívá.

3. P. Vopička mi vytýká, že mám starost o demokratický vývoj u nás. Nuže, já myslím, že každý myslící socialista se musí starat o demokratický vývoj u nás. Neboť kdyby se u nás o to nikdo nestaral, tedy by se poměry u nás asi demokraticky nevyvíjely.

4. P. Vopička nenazývá zcela správně ony dvě skupiny kritiků »Pana Smitha«, rozděljuje-li je na »amerikanofily« a »socialisty. Jsem přesvědčen, že každý dobrý socialista musí být také amerikanofilem, t. j. poznávat a respektovat mentalitu, kulturu a ideály amerického člověka, neboť p. Vopička jistě ví, že socialismus je hnutí, založené na lásce ke všem lidem, tedy ke každému národu a jeho ideálům. P. Vopička však nemá důvodu pochybovat o tom, že ke kapitalistickému systému a jeho představitelům mají odpor také ti socialisté, kteří si váží ideálů amerického lidu.

5. O tom, kdo pochopil správněji myšlenku filmu »Pan Smith přichází«, a p. Vopička debatovat nebudu, neboť své mínění jsem oba napsal, a je mi lhostejné, viděl-li p. Vopička ve filmu dokument, detektivku či veselohru.

Milan Machovec

Vážená redakce!

V posledním čísle »Dneška« napsal p. Vopička článek o tomto — možno říci — nejlepším americkém filmu, který u nás byl dosud uveden. Rozebírá, pítvá, poukazuje a nakonec odmítá: lidičky, nepřetě se, není to nic jiného, než obratná veselohra, kterou dají natočit kapitalisté, aby zmátli socialisty. Ne, pane Vopičko!

Právě zhruba asi toto: smysl amerického filmu je tento: vláda kapitálu v Americe není tak značný, aby mohla někoho jakýmkoli způsobem ušlátovat, má-li tento dosti vytrvalosti, aby se hájil podle svých práv, daných mu americkou ústavou. Toto chtějí tedy podle vás »saugerovat« výrobci tohoto filmu obecně. Přeháníte, protože tento film nemá jen tak úzký smysl, jak soudíte vy, není zaměřen jen proti špinavým stránkám kapitalistického systému, ale chce ukázat každému, že hlavně ztracené věci stojí za boj. Chce přivést každého k tomu, aby se nikdy nevzdával, pokud bojuje za svou hodou, pravdu a spravedlnost, i když ví, že musí podlehnouti. Ideálem Smithů právě je, aby byli všichni lidé takoví a aby ona tři vznešená substantiva nebyla jen tím, zač umírají, ale tím, pro co žijí. Víme všichni velmi dobře, že pan Smith skončil v brzké době podobně jako jeho otec. Ale zůstala po něm věc, kterou vybojoval. A ten film se ptá každého diváka: Co jsi udělal ty a co uděláš, abys byl také takovým panem Smithem? A ptá se vás, pane Vopičko, jak jste mohl o něm napsat: »Dívejme se na film, jako na výbornou veselohru, kterou také skutečně je. A nic víc.«

Můžete na to odpovědět?

Václav Springl

Průmyslová koncentrace

Vážená redakce!

V 19. čísle Dneška uvádí p. inž. Jäger úvahu o dojiždění zeměnanectva do jistého velkého kovodělného závodu. Resumé úvahy má zvuklati osvědčenou zásadu průmyslového podnikání — koncentraci průmyslu.

První stať článku je skutečně početní hříčka, která sice přináší překvapující výsledek, ale, bohužel, zdá se, že nesprávný. Porovnávat výsledek vyhodnocení statistiky je osou argumentace, pokládám za vhodné upozornit na to, že obvod zeměkoule má asi 40.000 km a má-li být správné věty »Tato hodnota populárně objasněna jest 14,3, jako kdyby 285 lidí v podobném dopravním prostředku objelo celou zeměkouli po rovníku. Snad tato okolnost trochu přerávkval, co vše je skryto v příjezdu a odjezdu dělnických vlaků« musel by každý ze 4850 zaměstnanců ujet denně na cestě do zaměstnání a zpět celkem asi 2350 km.

Ve druhé stať navrhuje autor, aby »práce jezdila za zaměstnancem« a uvádí váhu výrobku na rozdíl od váhy suroviny a hodnotí problém opět po stránce dopravní. Přitom zapomíná na dopravu odpadu a výmětu, který je rozdílem obou vah. Rozhodně nelze počítat s tím, že výmět a odpad zůstává ležetí ladem. Věta: »Nevýhoda podobných podniků je jež v tom, že nutno počítati se značnými výrobními ztrátami, vznikými fyzickou únavou dojiždějících zaměstnanců a sice ztráty budou tím větší, čím město, kde je podnik, jest významnější pro okres nebo státní útvar«, je poněkud nerozumitelná. V dalším textu této staťi prokrané číslu dedukovanými ze statistiky dochází k závěru, že tedy tato jistá lovarna je o 23% větší, než okolí vůbec připouští. K tomu poznamenávám, že tento poměr je podmínkou pro další růst a vývoj města. Velikost závodu určuje obdby a vývoj města je závislý na pracovní přiležitosti. V této okolnosti neshledávám nic nezdravého.

Autor zapomíná, že event. založení filiálních závodů, budeme-li brátí případ čistě theoreticky, by si vyžádalo značné náklady, že by však dopravní problém vyvstal v nové formě, protože zaměstnanci by dojížděli opět do těchto závodů. Ovšem, že by se vzdálenosti sice zkrátily, ale doprava by se prováděla mimo hlavní komunikace a tak by asi vzrostl počet cyklistů nebo pěšáků na úkor vlakových. Kilogram-kilometry by sice poklesly, přesto, že ne docela podle plánu, ale doprava by se stala méně příjemnou a pomalejší. Prostě kilogram-kilometry by se staly obtížnější zaměstnanci i závodu.

Rád bych připomněl, že řešení tak delikátních problémů nelze provádět tak, že z nich je pro jednoduchost vypuštěno 80% faktorů. Rozhodně není logické analyzovati případ koncentrované výroby, při níž se nepodařilo jeden ze čtyř rovnocenných činitelů (materiál, stroje, energie a člověk) koncentrovat a dojíti nakonec k závěru, že koncentrování výroby není správné.

Autorem uvedený případ bez zřetele k tendenci článku pokládám za aktuální, ale řešení zdá se snažší, než navrhuje autor. Pro potovinu vlakových vystavití jednu ulici komfortních činovních domů, pro druhou polovinu, která dojíždí nikoli z nedostatku bytu ale protože je pro ně dojiždění výhodnější, učinit dopravu rychlejší, levnější a pohodlnější.

Pokud se týká vlnstní tendence článku připomínám, že decentralisace výroby má jeden výsostný důvod, a to jest zájem obrany státu. Obávám se však, že nebude snadné natěžit národohospodářské důvody, které by tento hlavní důvod podepřely. Případ Stalinových závodů dokazuje dosti jasně správnost mého názoru. (V tomto případě je nutno vyloučiti, že bývalý německý režim si neuvědomil nevhodny soustředěné výroby.) Přesto, že bylo Německo ve válce, zvíťazilo hleďisko národohospodářské nad důvody vojenskými. Pokládám za pravý úkol techniků a národohospodářů nalézt správný organizační klíč jak decentralisovat průmysl bez tíživých národohospodářských ztrát.

J. F.

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Jaroslav Seifert:

OBRAZY SLEČNY TOYEN

V korálech, jež spát už šly
jak ryby, medusy,
proud vody hraje na mušci
jak vítr na růži.

Střepiny lastur leží snad
jak střepy vět a slov,
chtěl bych se jednou podívat
tam dolů na hřbitov.

Po jasné vlně bych tam plul,
kde panny spočinou,
když — ženy půl a ryby půl —
na vlnách zahynou.

Ze sbírky *Jabko a klína*.

NOVÉ KNIHY

JEDEN Z VELKÝCH PŘEDCHŮDCŮ

Je jím J. J. Rousseau, otec Velké revoluce, myslitel Společenské smlouvy, pedagog Emila a básník Nové Heloisy, zjev nadmíru důležitý, ba nezbytný pro pochopení vývoje moderní evropské myšlenky, veskeré naší kultury, které dal nesmazatelnou pečť. A tohoto Rousseaua nám představuje v zrcadle úryvků jeho vlastních spisů první svazek nové důležité knihovny Živé myšlenky (nakl. Borový). Nejprve několik slov o této knižnici. Její myšlenku a její uskutečnění lze jen uvítat. Jak vidíme z jejího programu, bude své čtenáře seznamovat se všemi velkými zjevy světové myšlenky, z nichž každý svým způsobem přispěl k zlepšení lidského údělu. Něco podobného chybělo, především pro čtenáře — a mladých se to týká nejvíce — kteří se nemohou věnovat podrobnému studiu jednotlivých velkých filosofů a kteří je přesto touží poznat, a to pokud možno z autentických textů, čtenáře, kteří se nespokojí s nevýraznými charakteristikami obvyklých příruček dějia filosofie. Program Živých myšlenek je bohatý, to je vidět z chystaných svazků o Schopenhauerovi, Montaignovi, Tolstojem, Pascalovi, Konfuciovi, Freudovi a jiných. Poznamenáváme jen jedno: že není uváděn ani jeden český filosof, ač by takových svazků o českých myslitelích bylo zapotřebí především. Knižnice se spokojuje s prostým překladem cizí edice, v níž pro naše autory místo nebylo. Bylo by tedy na místě uspořádat podobným způsobem druhou řadu českou:

Trh života většinou sestává z lidí, kteří nedovedou posvěhnutí svou nezřádností.

JOSEF ČAPEK

byl by to čin víc než záslužný, který by byl vhodným protějškem řady cizí.

A nyní něco o Rousseauovi, tak, jak nám jej předkládá Romain Rolland, jenž napsal úvod a vybral ukázky z Rousseauových děl. Rolland má všechny předpoklady dobrého vykladače velkého předchůdce romantismu — a jeho zájem a zápal pro Rousseaua není ani nahodilý, ani pomíjivý. Napopak, tento svazek, v němž jsou spojena jména Rousseau a Rolland, přímo vybízí k podrobnější srovnávací studii, která by ukázala podstatné a základní podobnosti obou myslitelů a básníků. Připomeňme už jen ten zajímavý shodný rys, že oba byli po výtece geniálně hudební (Rousseau toužil být hudebníkem, Rollandův činnorodý zájem o hudbu pak není nutno připomínat), další významná shoda je v tom, že oba myslitelé jsou myslitelé naprosto nesympatizující a nekatedroví, právě naopak, působící spíše básnický, hledající cestu k člověku více srdcem než rozumem.

Ovšem, situace a význam J. J. Rousseaua je mnohem rozhodnější a světovější, neboť Rousseau je z rodiny těch, kterým říkáme předchůdci. Je předchůdcem literárního a filosofického romantismu, a už ho počíná, jak říkájí někteří, moderní román a moderní próza, u Rousseaua najdeme záчатки vědy či lépe myšlení o společnosti, jeho vliv pedagogický byl nesmírný a dodnes vlastně neustal, a konečně, Rousseau je často zván Otcem Velké revoluce.

Nutno však zdůraznit — a to plati především o posledním bodu — že pozdější doby, a děje se tak podnes — vkládaly do Rousseaua víc než v něm vskutku bylo, že viděl v možnostech, které Rousseau vědomě i nevědomě ukázal, dílohotové, čímž ovšem význam Rousseaua ještě stoupal — ale zároveň byl skreslován. Připomeňme zde jen malý důkaz, to, co říká sám Rolland: »Prvním právem se můžeme domnívat, že by byl (Rousseau) stejně jako Voltaire popřel tu revoluci, která si ho přivlastňovala. Avšak veliká díla vždycky překonávají své tvůrce.« Nelze lépe vystihnout situaci

Rousseauovu, než to učinila tato slova: skutečně, dílo přerostlo svého tvůrce — a k podivu, přetrvalo věk, vzdor svým často nedozrálým myšlenkám a ideám. Přetrvalo-li však a zastínilo-li mnohá jiná, musí děkovat především básnické síle svého vyjádření, neboť Rousseau je před myslitelem básník, strhující rétor, člověk, jenž podmaňuje slovem, a sám se mu dává podmaňovat. V tom je jeho síla i slabost.

A přesto byl Rousseau revolucionářem a jeho dílo bylo revoluční, ale v jiném smyslu, než se těmto slovům normálně rozumí: jeho revoluce je především v tom, že učinil převratný krok vpřed ve vývoji člověka, ukazav jeho já, a to já velmi složité a vpravdě už moderní já člověka pochybujičho a hledajícího, to já, které se stává od té doby velkým problémem lidstva. Rousseau je tak jeden z těch, kteří pomáhali zrodu moderního člověka.

Jan Vladislav
Přetlačeno z Mladé Fronty

PODZIM A ZIMA U BOROVÝCH

Knižní značka Fr. Borový, již bude letos v říjnu již sedmdesát let, vysloužila si v českém písemnictví a kulturním životě tradici, zvuk a důvěru. Ediční program, který předkládá českým čtenářům nakladatelství Fr. Borový letos na podzim, dokazuje, že i v příštích měsících a letech chce a bude tento nakladatelský dům navazovat na svou skvělou tradici a rozvíjet ji novými podněty, spoluurčovat jí dobu, jejími problémy a tematy. Hlavní důraz kladou u Borových i nadále na krásnou literaturu původní. Jejich sbírka krásné prózy české i světové Žatva a básnická knihovna České básně dočkají se v nejbližší době nových svazků. Je pamatováno na nová vydání děl rozebraných a hledaných, na básníky a autory už proslulé a osvědčené i na spisovatele debutující.

V Českých básních vyjdou znovu dnes již klasické knihy Seifertovy: Svatební cesta, shrnující rané sbírky Svatební cesta a Poštovní holub, a kniha Kamenný most, rozšířená o památný cyklus Vějíř Boženy

Němcové a básnickou oslavu Prahy Světlelem oděná. Znovu bude vydána Halasova Sepie, Holanova Cesta mraku a Palivcův souborný svazek Síta. Na knižní trh se opět dostanou Nezvalovy slavné Básně noci s hymnem na Edisona, a Cassiova rozšířená kniha válečné lyriky Železná košile. Z nových knih poesie ohlašují České básně nového Holana, Halase, Šrámka, Palivce, Hrubínovu poesii milostnou Nesmurný krásný život, velkou sbírku neustátných básní Seifertových, Ruka a plamen a knihou Řeč k lidu vstupuje do Českých básní mladý lyrík Josef Kainar. Mimo edici vyjdou další vydání v sebraných spisech: rozebrané Hovory Knihy domova a Šrámkových Básní, ze souborného vydání Horova díla jsou v tisku tři svazky další: Kniha ticha a času a Kniha mládí, shrnující tři knihy poesie metafysické a verše Horovy mladosti, a sociální román Dech na stle. Bibliofilové i milovníci krásných tisků uvítají Seifertovu Viktorku ilustrovanou Svolským, Seifertovo Jablko s klína a Čarků, cyklus Maminka. Ze sebraného díla Fr. Geilnera vyjdou jako první svazek Básně, ze sebraných spisů Viktora Dyka čtyřdílný svazek Lyrické zrání. Závažným básnickým svědectvím francouzské resistance bude antologie Čest básníka, tlumočená předními překladateli za redakce prof. dr. V. Černého. Spisy bratří Čapků jsou postupně vydávány znovu a nakladatelství zatím nestáčí vyhovět požadavce. Je proto pamatováno na tyto jejich nejlépehledanější knihy: Povídky z jedné a druhé kapsy, Továrna na absolutno, První parta, Horšubal, Cesta na sever, Italské listy, Výlet do Španěl, Zahradníkův rok, Kniha apokryfů, Vavřín a ratolest, O lidech, Kritika slov, Marsyas, Nejškrovnější umění a Umění přírodních národů.

Krásná próza původní je zastoupena novým románem A. Branaldy Stříbrná paruka z prostředí hereckého, románem Olgy Scheinplugové s tematikou současnou Zlutý dům, Weissovým románem z okupace Volání o pomoc, emigrantským románem B. Beneše Bůh do domu, dvoudílným cyklem Kubkových povítek Paleček, Práskovými činými třetími Podivuhodné příběhy z čitkých tržišť a bazarů, a lyrickým zeměpisem jíznic Čech. Jeť básník L. Stehlík nazval

Zemí zamyšlenou. Nově vyjde Poláčekův rozmarový Hostinec u kamenného stolu a román Hlavni přelčení, čtenáři si vynuocují znovu Český román O Scheinpflugové, Bassův Cirkus Humberto a Lidi z maringotek, Šrámkův Stříbrný vítr a Til-schové Alru Mater. Dr. J. Hrubý, pořadatel díla K. M. Čapka-Choda připraví jeho další svazek Povídky.

V dalším programu čeká čtenáře několik edičních překvapení. Zejména bude uvítán velký slovník Lidových rčení, který sestavil a po léta strádal překladatel J. Zaorálek. Vedle Slovníku Trávníčkova bude tato kniha novou klenotnicí češtiny a jejího slovního a básnického pokladu. Lidová rčení jsou myšlena jako ediční čin k šestsetletému jubileu Karlovy university. Důstojně se k nim řadí Matouškova populární a při tom všestranně odborná kniha o Americe Spojené státy americké, která bude vycházet v sešitech s četným fotografickým dokumentárním materiálem a již budou obnoveny Borového knihy dalekých obzorů a kde tak vyjde Součekova Věda o duši, rozsáhlé dílo, proponované rovněž do vydání došitového. Dalším velkým a záslužným nakladatelským činem bude rozsáhlý zpěvník lidových písní, který pod názvem Živá píseň sestavil a doprovodil zasvěcenou studií a rozbohem prof. V. Úlehla. Na památný rok osmačtyřicátý je připraveno nové vydání Bassova Čtení o roce osmačtyřicátém. Kromě toho vyjdou u Borového vzpomínky Hanuše Jelínka Zahušelý lesy, Langrovy válečné stati B. B. C. Londýn, Linkova populární vědecká kniha Potulky, vesmírem, Kalandrovo České pohanství, národopisná knížka zesnulé moravské buditelky Šebestové Lidské dokumenty a nové budou vydány Masarykův rodný život od Herbera a Arna Nováka Praha barokní s fotografickým doprovodem Sudkových.

Pečlivě byla vybírána literatura překladová. Že není volena jednostranně, dokazuje tento přehled: vedle povídkového souboru nejpřednějšího sovětského spisovatele A. Tolstého Touha a stesk vyjdou ještě před vánoci sociální román mladé Američanky M. Wolffové Noční směna a Lin-Yutangův rozsáhlý čínský román z tohoto století Okamžik v Pekingu. Současnou světovou literaturu představují americké romány K. Robertse Arundel (autor Cesty na severozápad), M. Kennedýové Je tomu již dávno, nový román Hiltonův pro vás, pane profesore, Fabriciovy novely Hotel Vesuvius, francouzský román okupační od Claude Morgana Břímě světa, Feuchtwangerova Simone, Brandlesův polský román z okupované Varšavy Město nepokojené a Paulova básnická reportáž z Paříže Ulička.

Politická literatura přináší několik zaručených úspěchů: čtyři další svazky Churchillů-

ný diplomatický deník Lockhartův Přichází k sůtčování a další politické reportáže J. Gunthera, autora proslulé Evropy jaká je. Postupně vyjdou Asie, USA a Amerika Jižní. Jedna z nejzávažnějších knih našeho zahraničního odboje Stránského Hovory k domovu vyjde již ve třetím vydání.

V Knihovně živé myšlenky, kde vyšel úspěšný svazek Rousseau, jsou přichystány pro nejbližší dobu Mauroisův Voltaire a Schopenhauer Thomase Manna.

Mladý výtvarný kritik a teoretik J. Kotalík je pověřen redakcí nové výtvarné knihovničky, která bude přinášet v drobných svazcích studie a reprodukce malířů světových i našich, klasiků i moderních. V tisku je mimo tuto ediční řadu Mrkvičkova výtvarná studie Evropské malířství a sborník Památce Josefa Čapka Malíř-báseň, do něhož přispěl kromě jiných také prezident dr. E. Beneš. Překvapením budou politické karikatury J. Čapka, uspořádané O. Mrkvičkou, zahrnující i cyklus Diktátorské boty s předmlouvou J. Hory.

Pantheon, jehož redakci převzal po E. Bassovi dr. P. Eisner, bude obnovena. Jako první svazek je přichystána Janského edice souborného díla K. H. Máchy.

V nových vydáních vyjdou divadelní hry: Langrova stále hraná Periferie, Šrámkův Měsíc nad tekou, Léto a Plácíci satyr, Čapková Věc Makropulos, Matka a Bílá nemoc.

I dětským čtenářům uchystalo nakladatelství Fr. Borový několik půvabných knih: Ivana Blatného Jedna dvě tři čtyři pět, knížku říkáněk a opravdové dětské poesie, bohatě ilustrovanou barevnými obrázky K. Lhotáka, novou dětskou knihu J. Kopty Tři do kormoutu a nová vydání Numanových rozebraných Pohádek o mašinkách, Langrova Bratrstva bílého klíče a mlovaných knížek bratří Čapků Dášeňky, Povídání o pejskovi a kočičce.

Laureáti Stalinových cen. Rada ministrů SSSR udělila za rok 1946 Stalinovy ceny za krásnou literaturu. I. cenou za krásnou prózu (100.000 rublů) byli poctěni: Elm r Grin za novelu »Vít z jihu« a Věra Panová za novelu »Souputníci«. II. cenou (50.000 rublů) byli poctěni: P. P. Veršigora za knihu »Lidé s čistým svědomím«, V. P. Někrasov za prózu »V zákopech Stalingradu«, B. N. Polěvoj za knihu »Novella o pravém člověku«. — I. cenou za poesii S. Neris, za sborník básní »Můj kraj«, S. I. Čikovani za básně »Gori«, »Svátek vítězství«, »Píseň o Davidu Garamišvilim«, »Kartlíjské večery« a »Kdo řekl«. II. cenou A. T. Tvardovskij za básně »Dům u cesty«, P. U. Brovka za básně »Chléb«, »Rozjímání o Moskvě«, »Bratr a sestra«,

A. S. Malyško za básně »Prometheus« a poslední sbírku básní. — I. cenou v oboru divadelních her K. M. Simonov v za divadelní hru »Ruský problém«. II. cenou A. M. Jakobson za divadelní hru »Život v citadele«. K. i.

Vybrané básně Děmjana Bědného. Leningradské nakladatelství »Sovětskij pisatel« vydalo v jednom svazku vybrané básně Děmjana Bědného. Kniha je obrazem básnickova vývoje.

Nové knihy. Goslitizdat vydal »román-noviny« V. Panové »Souputníci«, A. Tvardovského »Vybrané básně«, II. svazek sebraných spisů A. Serafimoviče. N. Ljaška »Novely a povídky«. M. Isakovského »Vybrané básně«. — Profizdat vydal črty B. Galina »Donbas se obnovuje«. — Nakladatelství »Iskusstvo« vydalo N. A. Někrasova »Dramatická díla«, »Ruský problém« K. Simonova, »Nový sad« G. Mdivaniho a »Rudou vázanku« S. Michalkova.

Novinky rakouských nakladatelství

Nová lyrika. Nakladatelství Globus vydalo dva svazky lyriky Theodora Kramera pod názvem »Wien 1938/Die grünen Kader« a »Die untere Schenke«. Hodno zmínky je rovněž dílo Leopolda Langhammera »Die Gesänge von den kleinen Leuten«, jehož námet je rovněž sociální.

»Videňské madony«. Umělecké nakladatelství Wolfram vydalo Weissenhoferovu knihu »Videňské madony«, jež podává velmi zajímavý přehled vídeňské umělecké tvorby.

Knihy pro mládež. Nakladatelství »Jugend voran« vydalo knihu Michaila Iljina »Hory a lidé« a svazek Hermynie zur Mühlen »Malé povídky o velkých lidech«.

KNIHY REDAKCI DOŠLE

Prof. dr. V. J. Novák: **Zeměpis Československa.** Obálka Ant. Homolka. Vydal Melantrich, Stran 312, 102 Kčs brož.

Neil M. Gunn: **Ranní příliv.** Z angl. orig. Morning Tide přeložil M. Kolář. Obálka A. Bělocvětova. Vydalo Nakladatelské družstvo Máje. Stran 256, 120 Kčs váz., 80 Kčs brož.

K. Havlíček-Borovský: **Tyrolské elegie.** Ilustroval Jos. Lada. Nakl. Jiří Chvojka. Graf. upravil Frant. Mašek. — Dosllov napsal M. Novotný. Stran 44, 45 Kčs brož.

Pluk. dr. Anton Rašla: **Tiso a povstanie (Dokumenty).** Obálka B. Slávik. Foto J. Petřík. Nakl. Pravda, Bratislava. Stran 95, 54 Kčs.

Donát Sajner: **Větev dobrá.** Typografická úprava Ant. Dvořák. Nakl. Jiří Chvojka. Stran 202, 66 Kčs brož.

Karel Engliš: **Malá logika (Věda o myšlenkovém řádu).** Obálka J. Šváb. Vydal Melantrich. Stran 511, 190 Kčs brož.

A. C. Nor: **Přišel den (Román).** Nakl. Alois Hynek. Obálka J. Šváb. Graf. upravil Alois Chvála. Stran 304, 111 Kčs brož., 141 Kčs váz.

Jean Gabus: **Iglu (Život eskymáckého kmene).** Z francouzštiny přeložila Božena Zimová. Obálka Jos. Ficenc. Nakl. Orbis. Stran 209, 65 Kčs.

Oldřich Berger: **Cesta za mírem (Hrst reportáží z Rumunska, Bulharska, Jugoslaviie, Polska a Rakouska).** Vydalo Dělnické nakladatelství. Obálka L. Svásek. Stran 84, 39 Kčs brož.

H. R. Trevor-Roper: **Poslední dny Hitlerovy (The Last Days of Hitler).** Předmluva doc. dr. Frant. Bauera. Přeložil Antoš Finger. Graf. upravil, obálku a vazbu navrhl Karel Kratochvíl. Nakl. Aventinum. Stran 239, 99 Kčs brož., 127 Kčs váz.

A. M. Piša: **Josef Hora.** Knihnice národních umělců Československých, sv. 1. V redakci Frant. Rachlíka. Graf. úprava F. J. Müllera. Vydalo nakl. ministerstva informac. Stran 61, 30 Kčs.

Dětské kursy angličtiny

též kursy pro dospělé — zahajuje v září

Spolek pro povznesení vzdělání, soukr. škola jazyková

REVOLUČNÍ 15 - TELEFON 604-24

ANGLICKY OD ANGLIČANŮ

Anglicky od Angličanů, rusky od Rusů

Nové kursy v září pro začátečníky a pokročilé. Přípravy k univ. zkouškám, obchod. korespondence.

Speciální kursy pro děti od 8 let pořádá

Spolek pro povznesení vzdělání, soukr. škola jazyková

REVOLUČNÍ 15 - TELEFON 604-24